

L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XIV. NÚMERO 319

15 DE JULIOL DE 1995

PREU: 200 PTS

El científic català Joan Oró es va casar el mes passat amb n'Antonietta Vilajoliu. Com la majoria de catalans, el novell matrimoni va venir a passar la lluna de mel a Mallorca i concretament a l'Hotel Palas Atenea, on van esser atesos per en Jaume Simonet, president de l'agrupació de Ciutat d'Esquerra Republicana de Catalunya, amb qui feren una bona amistat.

Especial dedicat als termes de sa Pobla, Santa Margalida-Can Picafort i Muro. Si vos ha agradat, telefonau al 26 50 05 i els vos enviarem cada quinze dies.

Inauguració de vergonya

El passat mes de juny, hem pogut veure a tots els diaris com el «molt honorable» (?) president Canyelles inaugurava les quatre unitats noves del tren Ciutat-Inca, volent fer creure que estava interessat en la millora i potenciació del tren i que això ha suposat un gran esforç econòmic per a la nostra comunitat. Res més enfora de la realitat.

Afirmava també el president que amb aquestes quatre unitats se substituïen les velles, amagant que quatre unitats no basten per cobrir les necessitats que tenim i que molts seguirem viatjant amb les màquines velles.

Totes les personalitats que participaren en aquesta comèdia d'inauguració —la majoria dels batles del Raiguer declinaren la convidada— coincidiren a dir que era un tren modern i ecològic. L'únic que és cert és que varen comprar el model més barat del mercat. És vera que tenim uns trens nous, però no són els més moderns ni els més ecològics.

Màquines de gas-oil com les que han inaugurat ja no les compren a cap regió europea, a on l'opció és clara a favor de màquines elèctriques amb més prestacions, menys costos de manteniment, menys complicades i, per des-

comptat, més netes i ecològiques.

Sens dubte, si repassam els números i la història recent del tren, queda clar que el Govern Balear ha fet aquesta inversió perquè no li quedava més remei si volia mantenir el servei obert. I no el poden tancar si volen mantenir la subvenció de 500 milions que Madrid els ha de donar si mantenen el tren.

Parlaven el dia de la inauguració que la inversió necessària quasi ha arribat als mil milions; i dit així, això sona a molts de doblers, però si tenim en compte que el tren és el sistema de transport que més anys ha estat sense cap mena d'inversió, que és el mitjà de transport que ocupa menys espai, que és el més segur i el que menys contamina, si ho comparem amb el transport per carretera, que és el que més s'ha subvencionat, que més morts i mutilats provoca cada any, que més espai ocupa, que més contamina, que més conflictes provoca, que més car resulta a l'usuari i que a més el Govern Balear re-

clama al de Madrid unes inversions de deu mil milions de pesetes a l'any pel seu pla de carreteres previst fins a l'any 2000, és per estar empegueïts això de dir que els ha suposat un gran esforç invertir aquesta misèria. L'excusa que en altres ocasions han posat per no invertir en el tren és que tanmateix la gent vol anar en cotxe i que els qui anam en tren sempre som els mateixos, i amaguen que la utilització d'un transport o un altre va lligat a la gestió que fan els responsables polítics i que aquests sempre han volgut afavorir el negoci de les autopistes.

Les màquines que ara tenim són de l'últim model, i poden superar els 120 km/h, però no podran passar dels 80 perquè des de fa anys ni s'ha volgut invertir per arreglar les vies ni s'ha volgut mantenir la plantilla d'operaris suficients per fer el manteniment necessari.

segueix a la pàgina 6

SUMARI

- 2 Xafarderies
- 3 L'esperit republicà
- 4 L'antifranquisme
- 7 Mahtama Gandhi
- 9 Catalunya tota
- 10 Carn capolada
- 16 Enquesta
- 18 Incendis forestals
- 19 Gloses

La família Seguí-Serra de sa Pobla regenta el Restaurant Pa i Coses, a Can Picafort. Fan cuina casolana mallorquina i de mercat: els peixets fregits, els caragols amb herbes i un sofregit, les croquetes de pollastre o de verdura, són el plats que recomanen. Tenen els menús en diferents llengües, però la catalana és la primera de totes. Un lloc que vos recomanem perquè sabem que vos tractaran d'allò més bé. A la carta s'hi menja i s'hi beu per una mitjana de 1.500 ptes.

Xafarderies

• El nostre col·laborador **Miquel López Crespi** ens comunica que a partir d'aquest número començarà la publicació damunt *L'ESTEL* de la segona part de *L'Antifranquisme a Mallorca (1950-1970)*, serial que durarà fins a l'hivern de 1996. A partir de llavors, començarà la tercera part d'aquest serial, que estam segurs que despertarà l'interès de molts de mallorquins.

• «He al·lucinat perquè me pensava que eres n'Engelmeier, el Patriarca que se'n cuida de la gent que té la sida», m'explicava una botiguera de Can Picafort l'altra diassa. El cas és que la gent amb sida va per les botigues cada setmana demanant doblers i els botiguers ja n'estan farts. Si fossin mallorquins, encara, però són estrangers i forasters en la seva immensa majoria, m'explicava la botiguera amiga.

• «Disset emissores de ràdio per als forasters i cap ni una per al mallorquins. Què és just això?», li demanàrem a un botiguer de Can Picafort l'altra diassa. «Aquests fills de puta mos fan tota classe d'injustícies i encara treuen majoria absoluta», fou la contesta de l'irat botiguer.

• A una pintada feta amb esprai al camí que va de Muro a Can Picafort s'hi pot llegir: **En Canyelles mos vol ensenyar a regar sense aigua**. A propòsit d'això, mentre compràvem tomàtiques i prebes per fer un trempó a una pagesa a Santa Margalida, demanàrem a la venedora d'on era. «De Muro som, per servir-vos», va contestar l'amable venedora. «I què trobau del Govern mallorquí que se'n duu l'aigua?» «No le votat ni el votaré més an en Canyelles. Els pous són més baixos que de costum i ara mos ve amb que no

reguem dues o tres-centes quarterades per poder-se enduu més aigua cap a Ciutat. I què collirem a s'hort si no el regam!», s'exclamava la pagesa venedora.

• D'en **Guillem Cremat** de sa Pobra rebem una missiva que diu: «Pels bars, cafès, places i carrers de sa Pobra, i supòs que als altres pobles de Mallorca també, la gent parla i murmura dels presumptes corruptes que cobren comissions per les obres públiques que se fan a les nostres carreteres, i s'admira que encara els hagin tornat a votar. El que jo crec, —diu en Guillem Cremat— és que la gent està mentalitzada i pensa que val més lo dolent conegut que lo bo a conèixer, o aquell altre que diu: que de moliner mudaràs, però de lladre no escaparàs. Ca barret!! Creis-me que això no és així. Obriu els ulls, mallorquins, i preneu llum de na Pintora, i no torneu a travelar amb sa mateixa pedra.»

• Onze regidors va treure el PP i sis el PSM a les darreres eleccions a **sa Pobra**. El PSOE i ERC no arribaren al 5% del vots i no entraren a l'ajuntament. La majoria de poblers elegiren per batle una persona que ha estat jutjada i condemnada pels tribunals. Elegiren un partit que els pren l'aigua per dur-la a Ciutat i a Calvià. Que els proposa deixar de regar 250 quarterades per poder regar els camps de golf i els jardins dels hotels. Aquests que comanden han salinitzat els pous del Pla de Sant Jordi de Ciutat i les terres de Campos. Quan hagin salinitzat les aigües de sa Pobra i la badia d'Alcúdia, és possible que els poblers s'ho repensin; però llavors serà massa tard, el mal ja estarà fet.

• Allò que estranya més és que UM no tingui ningú a sa Pobra. A

un poble tan de dretes com aquest, segur que obtindria molts de vots si es presentàs. Els nacionalistes de dretes poblers tenen un repte per davant. Segur que si s'organitzen poden donar un bon disgust al PP.

• A la fi poguérem veure i sentir dues sessions d'investidura al **Parlament Balear** sense cap portaveu foraster. Tothom va parlar català, encara que els menorquins, tant n'Huguet del PP com en Triay del PSOE, foren i són els qui el parlen millor. Això no ens ha d'estranyar ja que mentre nosaltres ja fa 281 anys que caiguérem sota el domini d'Espanya, els menorquins només en fa 150 que foren dominats pels espanyols. Tanmateix l'orador que parla pitjor la nostra llengua és en Canyelles. Un perfecte analfabet és el nostre president, però pareix que això va bé a molts de mallorquins.

• Fa quatre mesos que la revista mensual *Algebelí* de Muro no surt. Aquests revista la feien un grup de murers propers a un grup polític que, quan va entrar a l'ajuntament va deixar d'interessar-se en el tema. Ara fa tres anys i mig que un grup de joves varen agafar les missions, però ara s'han cansat i han abandonat. És una llàstima perquè aquesta revista es feia en català i era una manera que la gent llegís en la llengua del nostre país.

• També és una llàstima que hagi mort el setmanari *Migjorn* i el setmanari *La Nau*, revistes que feien pàtria. Afortunadament *L'ESTEL de Mallorca* gaudeix d'una salut envejable. Aquests dies hem passat la cota del 2.400 subscriptors que, afegits als exemplars que es venen als quioscs de Catalunya i de Mallorca, faci que la nostra publicació sia la de més difusió que mai hi hagi hagut a les illes Balears i Pitiüses. A això, cal afegir-hi uns quants milenars d'exemplars que distribuïm de manera gratuïta a les cases dels

La Universitat Catalana d'Estiu a Prada del Conflent, enguany tindrà lloc des del 16 al 26 d'agost. Els qui hi vulgueu anar, us heu de posar en contacte amb l'Obra Cultural Balear i us en donaran clarícies.

pobles per on passam amb periodicitat rotatòria.

• Entre el 16 i el 26 d'agost tindrà lloc la vint-i-setena **Universitat Catalana d'Estiu** a Prada de Conflent. L'eivissenc Isidor Marí està dins l'equip rector i el mallorquí Antoni Mir dins el consell assessor. Dins el patronat hi ha n'Antoni Mir i el rector de la nostra Universitat, Nadal Batle. Entre els conferenciants mallorquins hi haurà el periodista Miquel Julià. També hi dirigirà un seminari el professor de la nostra universitat Joan-Carles Carbonell. Una Universitat que com cada any ajuntarà patriotes de tots els Països Catalans.

• El batle de Ciutat fa complir la llei en allò que afecta la tinença d'animals de companyia, i això està molt bé. Copiam del BOCAIB: «No tenir vacunat el ca; M. Ll. S. G. (posam només les inicials), 5.000 ptes. G. R. M. 7.500 ptes. M. R. L. 7.500 ptes. No tenir vacunats dos cans bòxer atigrat, V. P. M. 15.000 ptes. Per no tenir habitacle on arrecer-se un ca de la seva propietat: J. M. C. 3.000 ptes. Tenir moixos que

produeixen molèsties als veïns, F. J. A. 3.000 ptes. Tenir dos cans que produeixen molèsties als veïns: A. O. M. 3.000 ptes. Tenir dos cans bòxer atigrat en deficientes condicions higiènico-sanitàries: V. P. M. 3.000 ptes. Tenir un ca a la platja: J. G. O., 3.000 ptes. M. P. F. 3.000 ptes. Abandonar excrements d'un ca de la seva propietat en la via pública: M. A. R. L. 3.000 ptes. I moltes més. Cal remarcar que el negociat de Sanitat de l'Ajuntament de Ciutat que tramita aquestes multes, les publica en català al BOCAIB. Cal remarcar també que amb aquestes mesures de protecció dels nostres animals, l'Ajuntament de Ciutat es posa a nivell europeu, i això ens ha d'omplir d'orgull.

• Entram a un establiment de **sa Pobra**. Dues dones xerren i esmenten la paraula «rábano». «Que parlau de raves, senyores?», els demanam. «No —contesten—, és que un dels cinc metges de sa Pobra nom Rábano». «Hòstia, es metge Rave!», pensam. Un poble valent i indòmit com sa Pobra! Ara vota un partit foraster i té un metge rave. No saben si és un rave tort.

• El PP ho té clar: si un parlament autònom qualque dia, democràticament, s'avé a declarar la **independència** del país que representa (i estam parlant dels parlaments dels Països Catalans, sobretot), aleshores, si el PP governa, ens enviaren els tancs. Ho varen deixar clar en el debat sobre la modificació del Codi Penal referent al "delicte" que, segons el Codi, és declarar la independència d'una part del territori "nacional". Aquestes foren les paraules de Federico Trillo, portaveu del PP: "... aquesta esmena suposaria que un Parlament autònom podria declarar la independència d'una part del territori nacional i l'Estat només podria recórrer per evitar-ho a les forces armades." No contemplen l'opció d'acceptar-ho democràticament. Ω

L'ESTEL de Mallorca

LA REVISTA QUE DIU EL QUE ELS MALLORQUINS PENSEN PERÒ NO S'ATREVEIXEN A DIR!

SUBSCRIVIU-VOS-HI!! Tel. 26 50 05

Fins a un 25% de descompte

amb la presentació d'aquest anunci
ÒPTICA SBERT

Sant Miquel, 83 (cantonada Avingudes) Tel. 72 14 25
Graduam i adaptam lentilles • Per la compra d'unes lentilles li regalam un altre parell d'iguals. • Ulleres de sol i graduades

PODA DE PALMERES TOMEU CATALÀ

Tel. 79 77 25 • 60 27 20

INTERPAPER BALEAR MAJORISTES

- Material fotogràfic • Rodets
- Àlbums de reportatge
- Minilabs i químics, accessoris
- Càmeres • Portafotografies, etc
- Equipament per a foto-estudi

c/ Tinent Oyaga, 18 • Tel. 75 94 46 • Palma

L'esperit republicà

EN JOAN QUETGLES, professor de Filosofia

La segona reconstrucció de Catalunya (I)

Al moment present, els catalans són immersos en una profunda Revolució Cultural, les conseqüències de la qual són imprevisibles, però benèfiques (benèfiques, en el benentès que el procés no sigui estroncat, com ho fou el del 1936). Als catalans insulars i als del sud la R. C. ens afecta per partida doble. En primer lloc, es dona un procés general d'extensió de la consciència de pertànyer a la nació catalana. I el repte de la Història va més enllà: es tracta d'estendre la presa de consciència nacional als emigrants que s'han establert a les Illes. La Reconstrucció incideix a totes les regions de la nació. Per suposat, a cada regió el procés de recuperació de la consciència nacional presenta una diversitat considerable; per altra costat, diverses són també les circumstàncies que determinen cadascun dels processos socio-històrics de les regions, a saber, la Catalunya-Principat, Andorra, Catalunya-Nord, el País Valencià i les illes Balears i Pitiüses.

També Catalunya-Principat n'és afectada. És cert que el Principat és el nucli de la nació. És cert també que en tot temps el Principat ha manifestat, de molt, el sentiment de la pervivència de la nació. I que Barcelona sempre ha estat el cap i casal. Amb la proclamació de les bases de Manresa de 1992, es feia ostensiu l'ànim de recuperació nacional que impulsava les classes populars principatines, i, en especial, la burgesia nacional. Era una autèntica Revolució Cultural Catalana que afectava les sobrestructures de la societat: ciència, filosofia, art, literatura, arquitectura, projectes pedagògics, programes socials, formacions sindicals i polítiques, etc. Aquesta revolució fou estroncada per causa del triomf del complot militar del 36, pura conspiració de l'Oligarquia. No és el cas que aquesta II Reconstrucció sigui una mena de represa de la primera. El pas de la història és decisiu. El paisatge és tot un altre. Molt dels agents històrics del 31 s'han esvaït, com, v.g. la CNT, les formacions stalinistes o el domini del Papa de Roma.

Aquesta II Reconstrucció, tot i que es presenta amb menys entusiasme que la I, presenta una novetat essencial: un decidit esforç de trencament del corsé

“
Faig pública la meva posició d'invalidació política de l'ús de la praula «foraster» aplicada als immigrants hispans.
 ”

regionalista. Ara, tot de formacions del Principat fan expressa i pràctica la seva afiliació al concepte de Nació Catalana plena. Decisivament, els mitjans de comunicació són de cada vegada més declaradament d'àmbit realment nacional. A la fi, a les escoles catalanes hi ha una part de la programació que contrasta amb la tradicional espanyolista.

L'oligarquia mira per tots els mitjans de frenar o colgar la represa de la nació; però constata que tots els seus plans són un fracàs. I no és per casualitat. El País Valencià i les Illes han fet una cursa accelerada cap a l'homologació social i nacional amb Catalunya-Principat. És una homologació demogràfica, econòmica, social i cultural. Sota l'arcaic sistema de domini franquista, la nació catalana ha continuat la seva recuperació. Paradoxalment, la nació dominant, Espanya, va perdre totes les confrontacions amb la nació dominada, Catalunya. Hem d'entendre que la creixent exaltació i el to d'amenaça gruixat que expressen els diferents rostres de l'oligarquia són una prova que la reconstrucció nacional de Catalunya es va fer, malgrat els entrebancs.

Els oligarques castellano-andalusos, i els seus peons franquistes i les diverses i nombroses faccions col·laboradores, creien –i creuen– en la bondat absoluta de la seva estratègia última: donaven per fet que les di-

verses onades d'immigrants hispans a terres catalanes seria el fet decisiu per aconseguir l'espanyolització definitiva de Catalunya. Però, ara, espantats, han constatat que aquests treballadors de Granada o de Múrcia o d'Extremadura se senten bé a les diverses regions de Catalunya, que els aterra haver de tornar a les condicions socials del seu lloc d'origen, que estan disposats a defensar les condicions objectives de l'economia productiva de Catalunya. Per sobre de tot, s'ha vist que aquests treballadors i els seus fills, d'una manera natural, s'integren dins grups socials que són al centre de la Reconstrucció nacional de Catalunya.

Als anys vint, el Rei d'Espanya i el general Primo de Rivera varen promoure el lerroxisme al Principat de Catalunya. La recent edició del llibre de Josep Benet, *L'intent de genocidi cultural de Catalunya*, posa al descobert aquesta estratègia d'enfrontament ètnic entre catalans i hispans. Aquesta estratègia ja els hi ha fracassat una vegada. A les eleccions del 36, n'Alejandro Lerroux va perdre la seva acta de diputat per Barcelona.

Al País Valencià i a Mallorca, a vegades la gent nacional es deixa envair per una sensació de derrota, de combat desigual. Però aquest sentiment és això, un pur sentiment; un sentiment que vol provocar l'enemic amb la seva guerra psicològica. Els valencians i els mallorquins nacionalment conscients tenim un doble repte: per un costat, aconseguir el desvetllament de la consciència nacional de les amples capes treballadores i, per l'altre, com al Principat, integrar nacionalment i socialment els treballadors immigrants. A Mallorca s'ha de cloure definitivament la discussió. Els partits polítics catalans i la gent de progrés ha de rebutjar qualsevol intent de provocació d'enfrontament pseudo-ètnic. L'enfrontament no és –no ha de ser– entre espanyols i catalans, sinó entre les classes populars de les diverses nacions de l'Estat contra el domini de l'oligarquia estantissa hispana. En aquest sentit, faig pública la meua posició d'invalidació política de l'ús de la paraula «foraster» aplicada al immigrants hispans. L'ús polític de la paraula «foraster» és fer el

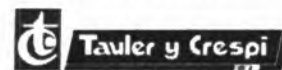
joc a la miserable estratègia de l'oligarquia, és un convit perquè el treballador immigrant faci bloc amb els agents de l'opressió nacional i social. No, els immigrants no volen tornar a les terres del *senyorito*; són socialment catalans. El nostre repte es que també assumeixin la realitat nacional catalana, repte que és al nostre abast, jo pens.

El fracàs essencial de l'oligarquia és que ha estat absolutament incapaç de transformar socialment i econòmicament les àrees hispanes –les Castelles, Andalusia, Extremadura–, que han quedat estancades. És totalment fora de la realitat històrica i social fer

qualsevol tipus de discurs que consideri que Catalunya –o Mallorca– és una colònia d'Espanya. Les colònies ho són en funció dels interessos econòmics de la metròpoli. Catalunya és oprimida per Espanya, i espoliada econòmicament. Però l'economia de Catalunya no és una dependència de l'espanyola. Si hem d'assenyalar dependències econòmiques, haurem de mirar cap a Europa o Nord-Amèrica o...Àsia, però cap a Espanya.

El sentit profund d'aquesta Revolució comença per denominar catalans els diversos col·lectius d'emigrants que s'han establert a terres catalanes. Ω

CRISTALLERIA I ALUMINI

Taller Cristall. i ofic.: Calvo Sotelo, 19 • 541870 • sa Pobra
 Taller alumini: Calvo Sotelo, 31 • 862400 • sa Pobra
 Sucursal i paperer.: Liebeig, 11 • 864048 • Pollença

AIGUA POTABLE
 A DOMICILI

Als termes de Ciutat,
 Marratxí i Lluçmajor

Telèfon 742768

RENAULT

AUTOS SA POBLA S.A.

Tenim tota la gamma RENAULT
 i un bon servei post-venda

A sa Pobra: Cra. d'Inca, 21
 Telèfons 540855-540412 • Fax 542014
 A Pollença: Cecili Metel, 85 • Telèfon 531805

ELECTRO INJECCIÓ
 SA POBLA S.L.

Reparació equips dièssel, injecció gasolina i turbos

Carrer de la Creu, 5 - Tel. 542442 - 07420 sa Pobra

L'assassinat per part del PCE-PSUC d'un gran revolucionari català: Andreu Nin (I)

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

L'oposició obrera a l'estalinisme

La vida i l'exemple revolucionari d'homes com Andreu Nin o Joaquim Maurín ens obriren el camí vers la militància antifranquista en organitzacions que no tenien res a veure amb l'estalinisme del PCE-PSUC. Sense conèixer la història del BOC (Bloc Obrer i Camperol) i més endavant del POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista) era i és impossible copsar l'abast de l'empenta que tingué el marxisme a Catalunya d'ençà 1919 fins a la derrota popular en mans de la burgesia a l'abril de 1939. Primer els Cercles d'Obrers Comunistes, més tard les Plataformes Anticapitalistes d'Estudiants on vaig militar, i finalment l'OEC (Organització d'Esquerra Comunista), volien recollir aquesta herència nacional-catalana. Parlem d'un esperit crític, obert a tots els corrents del marxisme i l'anarquisme, qualsevol aspecte del pensament revolucionari mundial que no tingués res a veure amb l'estret dogmatisme i sectarisme típics del PCE-PSUC. El BOC, després el POUM, i en els anys setanta l'OEC, feien seva tota l'herència de l'oposició obrera i bolxevic que des dels anys vint i trenta, a l'URSS i a la resta del món, portava la flama de la lluita contra la degeneració de la Revolució Soviètica en mans d'aquella nova burgesia «roja» del PCUS.

"Historiadors" al servei del PCE

La història del BOC i del POUM, els assassinats d'Andreu Nin i de tants de milers de revolucionaris en mans dels comissaris del PCE-PSUC no estan prou explicats. I tampoc els nous historiadors tenen gaire interès a aclarir aquestes qüestions cabdals de la nostra història més recent. Petits genis de província que després de passar-se una temporada fent de rates d'arxiu, després de consultar segons quina paperassa, «orientats» per membres de l'extinta i fracassada direcció carrilista mallorquina, es dediquen a bastir unes històries tremendament partidistes (en la lluita contra la dictadura tot o quasi tot ho feu el PCE) i no parlen d'aquests grans crims del seu l'estimat PCE-PSUC comesos contra els revolucionaris; ni ajuden a aclarir-los.

No és seriós voler amagar les repercussions que, dins el moviment obrer català i internacional, tingué tant l'extermini de la vella guàrdia bolxevic que va ver la revolució d'Octubre, com dels autèntics marxistes catalans (BOC, POUM, etc), que no obeeien les ordres de Moscou. Ajudar a amagar els assassinats ordits per la direcció del PCE-PSUC, silenciar una part decisiva de la història del nostre moviment obrer, clarifica molt bé de part de qui treballa la pretesa «objectivitat» d'aquests tipus d'estudiosos que sempre acaben, amb llur «cientificitat», fent el joc als qui han silenciat fets sagnants dels tipus de l'assassinat d'Andreu Nin i la repressió en contra dels anarquistes i poumistes. I és ben evident que la mentida més barroera, la inexactitud amagada rere les citacions, pot encobrir les mentides més grans que hom pugui imaginar. I tal és el cas lamentable d'aquests pretesos historiadors «imparcials» que, amb llur falsa «cientificitat», amaguen, oculten, tergiversen el fets més punyents de la nostra història més recent. Els rastres d'aquesta tasca encaminada a esborrar uns concrets signes d'identitat col·lectiva i revolucionària encara els patim avui. Els pretesos estudiosos dretans i pseudoesquerrans ajuden amb llur treball a fer més pesada la llosa que plana damunt importants dirigents i teòrics del moviment obrer com són Andreu Nin i Joaquim Maurín. Per sort, no tothom dins la nostra historiografia treballa per al PCE, i ja fa anys homes com el mateix George Orwell amb el seu *Homenatge a Catalunya*, en Pelai Pagès amb el seu *Andreu Nin: su evolució política (1911-1937)*, en Francesc Bonamusa amb aquell famós llibre que edità Anagrama l'any 1977, *Andreu Nin y el movimiento comunista en España (1930-1937)*, ens ajuden a suplir els intencionats silencis i mentides de molts d'altres.

Andreu Nin: el nacionalisme marxista als Països Catalans

No cal oblidar la importància que a finals dels anys seixanta tingué en la nostra formació com a revolucionaris el material que editava l'excel·lent i enyorat «Ruedo Ibérico», que publicava a

Andreu Nin.

Joan Garcia Oliver.

París un material excepcional –i sense censura del franquisme o del PCE!– damunt la història més recent del moviment obrer de les diverses nacionalitats de l'estat.

El silenci que des de fa tants d'anys plana tant damunt d'Andreu Nin com de Joaquim Maurín, no ha estat tan sols a conseqüència de la ferotge repressió franquista, la impossibilitat material d'editar segons quins llibres a l'Estat o de parlar-ne. El PCE-PSUC, els historiadors afins –com explicàvem abans–, són ben culpables d'aquestes àmplies llacunes que planen damunt la nostra història. Tant la CNT com el POUM, a part de sofrir fins a

l'extermini la maledicció franquista també sofriren la del PCE.

Andreu Nin fou una personalitat complexa. Sabem, tot llegint l'historiador Víctor Alba –Pòrtic publicà l'any 1974 la seva important aportació *El Marxisme a Catalunya, 1919-1939*, formada pels dos volums que fan referència a la història del BOC i del POUM i a la vida del mateix Andreu Nin–, que Nin començà la seva formació ideològica com a catalanista d'esquerra. Nat al Vendrell l'any 1892, mestre d'escola, redactor de *El poble català* (diari republicà i catalanista), pertany uns mesos al PSOE (partit que abandona per discrepàncies amb l'espanyolisme i el reformisme que hi imperaven). El 1918 organitza el Sindicat de Professions Liberals de la CNT. Col·labora amb Àngel Pestaña, Maurín, etc. A la mort d'Evilí Boal (març 1921), Nin el substitueix en la Secretaria General de la CNT. Més tard, allunyat ja de la sindical confederal, és nomenat Secretari General adjunt de la Internacional Sindical Roja a Moscou, on viu de 1921 fins a 1930. Col·labora amb Lenin, Trotski, Bukharin, Zinòviev, Lozovski, etc. Escriu les obres *La lluita per la unitat en els països llatins*, *La crisi econòmica i el moviment sindical*, etc. Té greus enfrontaments amb la política de Stalin i és expulsat de l'URSS per la naixent burgesia «roja». Resideix a Catalunya d'ençà finals

del 1930 i hi manté relacions arcaïques amb la Federació Comunista Catalano-Balear. Escriu *El proletarià davant la Revolució espanyola*, *Les organitzacions obreres internacionals*, *Els moviments d'emancipació nacional...* Aquest darrer treball i *Les dictadures del nostre temps* constitueixen les dues obres fonamentals d'Andreu Nin.

Dirigent de l'Esquerra Comunista, la qual s'unifica amb Bloc Obrer i Camperol (BOC) 1935 tot donant lloc al POUM, fou capdavanter durant la guerra civil de les reivindicacions nacionals i de classe a Catalunya fins a la seva destrucció física i la policia política soviètica i el PCE-PSUC en el maig del '37.

Secretari General del POUM formà part del Consell d'Economia de Catalunya i després el Consell Rector de la Generalitat on fou nomenat Conseller de Justícia. Detingut el 16 de juny 1937, és torturat i assassinat a un presó secreta de Madrid sense que mai es pogués saber on anaren parar les seves restes. Després de la guerra, tant els franquistes com la direcció del PCE-PSUC es cagaren prou bé de donar cap explicació, a no ser denigrant, sobre la vida i l'obra d'aquests dos homes (Andreu Nin i Joaquim Maurín) capdavanter als Països Catalans –juntament amb Jaume Compta del marxisme i el nacionalisme revolucionaris. Jaume Compta el primer teòric que lliga la causa de l'alliberament nacional amb

“

El silenci que plana tant damunt A. Nin com de J. Maurín no ha estat tan sols a conseqüència de la ferotge repressió franquista.

”

causa internacional de la revolució proletària com a aspectes d'una mateixa lluita que calia impulsar igualment, i no pas per raons tàctiques.

Tímidament, d'una manera sibil·lina i silenciosa, l'any 1977, Santiago Carrillo, al seu pamflet *Eurocomunismo y Estado*, va fer una esquifida «autocrítica» del que qualifica simplement de «errors del PCE» (l'assassinat de revolucionaris en temps de la guerra civil).

El BOC i el POUM no eren partits especialment «nacionalistes». Ho eren només en comparació amb el centralisme jacobí dels estalinistes, amb la indiferència absoluta d'una Pasionaria, un Carrillo, Gallego o José Díaz davant el fet nacional. La meua opinió és que tant el BOC com el POUM mantenien una línia bastant correcta quant a la qüestió nacional, però sempre dins l'escola soviètica oficial –versió rebaixada del leninisme. La seva posició era, en resum aquesta: les nacions existeixen; constitueixen un fet important que els revolucionaris han de valorar a fons; tenen dret a l'autodeterminació fins a la independència; l'opressió nacional és un crim monstruós; i els comunistes han de donar suport als moviments d'alliberament nacional *en la mesura* en què aquests tinguin un potencial revolucionari.

Andreu Nin: intel·lectual català d'abast internacional

Hi ha diverses constants en el cos teòric i ideològic d'en Nin: el problema organitzatiu d'un sindicalisme revolucionari (no hem d'oblidar que prové de la CNT), la lluita contra el feixisme i, sobretot la clara visió de classe amb què enfoca tot el que fa referència al recobrament de la llibertat de les nacions que componen l'artificial estat espanyol. La seva obra *Els moviments d'emancipació nacional*, publicada per primera vegada

el 1935, és un llibre clau quant al seu aprofundiment teòric en el problema nacional. El va escriure a Barcelona entre l'agost i l'octubre de 1934 i va esser publicada per primera vegada a les Edicions Proa. L'autor s'havia proposat escriure un segon volum, en el qual pensava fer un estudi complet de la qüestió de les nacionalitats a l'Estat Espanyol. La guerra civil va impedir que aquest projecte es fes realitat i ens ha privat d'una obra que avui tendria un valor inapreciable. Nin tampoc no va poder acabar d'escriure un llibre sobre el qual havia reflexionat molt de temps i per al qual havia acumulat un material nombrós: la biografia de Salvador Seguí, en la qual es proposava mostrar la importància del «Noi del sucre» en el moviment sindicalista dels anys '20.

En *Els moviments d'emancipació nacional* Nin estudia amb cura la posició històrica de la classe obrera de les nacionalitats de l'estat d'ençà que ressorgí amb força –mitjans del XIX– la lluita contra l'imperialisme de l'oligarquia espanyola. Aprofundeix –potser no gaire críticament– les aportacions de Lenin a la qüestió i acaba analitzant el model de solució ofert en aquells moments a l'URSS. Fa una dissecció –que cap altre marxista ha realitzat dins l'Estat Espanyol– a les aportacions a l'estudi de la qüestió nacional de Marx, Engels i Bakunin; les divergències entre Kaustky i Rosa Luxemburg i el plantejament del fet nacional durant tot el període socialdemòcrata del moviment obrer. Conclou amb una anàlisi detallada i minuciosa del problema nacional a la Rússia Tsarista entenen que la seva solució és un dels pilars bàsics de l'èxit o fracàs de la revolució socialista del '17.

Catalunya perdé un dels seus traductors més grans

En aquest capítol introductor i a l'obra i pensament d'Andreu Nin –abans d'aprofundir damunt

les seves aportacions a la teoria marxista del fet nacional– cal també parlar de l'activitat pròpiament literària d'Andreu Nin –desfeta per la guerra i el seu posterior assassinat–, concentrada de fet en la traducció al català i al castellà dels grans clàssics russos, pels quals sentia una devoció profunda. També li va faltar temps per a dur a terme els seus projectes ambiciosos en aquest domini. Tanmateix va poder traduir diverses obres de Tolstoi, Dostoievski, Turguèniev, Txèkhov, etc, així com treballs teòric-polítics de revolucionaris soviètics destacats. Quan es va produir la insurrecció militar tenia un contracte amb Aguilar per a traduir a l'espanyol les obres capitals de la literatura russa. Les seves traduccions al català (algunes de les quals reimpresses aquests últims anys a Barcelona) són autèntiques creacions i quedaran com a vertaders models en la literatura catalana. Fins Josep Pla s'ha vist obligat a reconèixer, com tants d'altres, que «Nin ocupa un lloc molt distingit en el moviment literari del nostre país» i que les seves traduccions de Tolstoi i Dostoievski «són les millors que d'aquests autors s'han produït en un idioma d'arrel no eslava –en aquest cas en un idioma llatí».

Però Nin no es conformava amb la seva tasca de traductor de qualitat i preparava diversos assaigs de crítica literària sobre Txèkhov, Turguèniev, Tolstoi i altres grans escriptors russos. Les exigències imperioses de la militància política no li van permetre de culminar una tasca tan valuosa per a la cultura catalana. Ω

NO FACIS FOC

Hi ha molt en joc

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Agricultura i Pesca

PA I COSES

Bar Restaurant TAPES I CUINA CASOLANA

Passeig Colom (cantonada Via Suïssa)
Tel 85 15 66 • Can Picafort (Mallorca)

Daphne

Esteticista: CATY MIRÓ

Institut de bellesa i salut

QUIROMASSATGISTA
TERAPÈUTIC

Avda. J. Trias, 15
Tel. 85 04 36
CAN PICAFORT
(Mallorca)

AUTO ELÈCTRIC AGUSTÍ, S.L.

Vendes • Exposició • Taller • Recanvis
Bon servei post-venda

Cra. d'Inca, 35 • Tel. 54 18 05 • Fax 54 24 59 • 07420 SA POBLA

ve de la primera pàgina

A Palma, la inauguració es va fer a unes instal·lacions que, si el seny no ho evita, seran esbucades d'aquí a pocs mesos. Tots els edificis de l'estació de Ciutat els volen enderrocar malgrat que estan en bones condicions i volen arreglar els tallers que estan prop del pont perquè els passatgers puguin i baixin allà.

Amb l'excusa que han de fer un parc —en això tots hi estam d'acord—, allunyan encara més les vies del centre de la ciutat. Aquests que comanden no tenen cap intenció d'imitar les ciutats europees que cada cop més potencien l'entrada a la ciutat amb tren, tramvia o metro com Madrid i Barcelona.

Personalment, estic molt content que s'hagin comprat aquestes quatre màquines noves, però fins que em demostrin el contrari seguiré pensant que els responsables del PP, ni estimen el tren, ni hi viatgen, i que la compra l'han feta mirant el preu més barats i no allò que

ra horària. Ara, manca avançar una hora el primer tren Inca-Ciutat i retardar una hora el servei de nit Ciutat-Inca. Això no suposa cap esforç econòmic i molta gent que ara ens veim obligats a anar per carretera, aniríem en tren. Hi ha hores que la freqüència és insuficient. Posant un cap d'estació a Santa Maria la freqüència podria ser de 20 minuts

El «bono-tren» existent és

“
**Màquines de gas-oil
 com les que han
 inaugurat ja no les
 compren a cap
 regió europea.**
 ”

L'estació del tren d'Inca, a Ciutat.

realment necessitava Mallorca.

Són molts el pobles i les persones que voldrien poder anar en tren a Ciutat. L'interès del responsables del PP, però, no és el de donar el màxim i millor servei. El mantenen perquè és seu, però procuren que el màxim de gent vagi en cotxe, que és el que beneficia el negoci dels amics.

Obrir les línies que tenen tancades, arribar fins a la badia d'Alcúdia, recuperar la plantilla suficient per donar un bon servei, no suposa cap hipoteca econòmica —els turistes de la badia de Ciutat i els de la badia d'Alcúdia l'emprarien més del que ens pensam, i si no mirau si no és rendible el tren de Sóller—; és una qüestió de voluntat que moltes persones agrairien.

Es podria donar més cobertu-

ridicul i pràcticament els usuaris no l'empram per por que caduqui. No té sentit que no pugui ser compartit ni que hagi de caducar als 15 dies.

L'espai per a paquets, maletes, bicicletes, cotxets de nins i discapacitats, és insuficient en els trens vells i en els nous encara ho és més. El tren, que en altres països facilita a la gent modesta, als joves, als vells i a les persones amb limitacions el seu desplaçament, a Mallorca es veu limitat per la mala voluntat dels gestors o per la seva inconsciència.

Varen fer molt bé els batles dels pobles del Raiguer que no varen voler anar a la inauguració amb el «molt honorable» (?). De la gent que estima tan poc allò que inaugura, val més estar-ne enfora.

Guillem Ramis, Santa Maria Ω

Entrevista a Felip Buades, president d'honor i portaveu de l'Associació de de Veïns de Santa Catalina

«El segon concurs de la nova cançó mallorquina ens ajudarà a recuperar la nostra música i la nostra llengua, tan maltractada sempre.»

El pròxim dia devuit d'agost (divendres) tindrà lloc, als jardins de sa Feixina, la segona edició del Concurs de la Nova Cançó Mallorquina. La primera fou l'agost de l'any passat a la plaça de Pau Casals de la populosa barriada de Santa Catalina de Ciutat i fou organitzada per la dinàmica associació de veïns d'aquesta barriada ciutadana.

A fi de conèixer amb més detall tot allò concernent a aquest esdeveniment, ens posàrem en contacte amb en Pere Felip, president d'honor i portaveu de l'esmentada associació.

— Com va sorgir aquesta idea, Pere?

— El cas, ens el plantejàrem entre nosaltres, dins de la nostra modèstia; pensàrem que podríem ajudar la cultura mallorquina. Pensàrem que així, a la vegada, ajudàvem a recuperar la nostra música i la nostra llengua tan maltractada sempre, fins i tot per nosaltres mateixos que les respectam tan poc.

— A partir d'aquesta idea, vàrem crear una comissió que s'encarregaria d'organitzar el concurs. Sabíem que era una cosa molt difícil per mor que no tindríem gaire ajudes, ni institucionals ni dels comerciants ni de la població autòctona que parla mallorquí però que sembla que viu d'esquena a la seva pròpia personalitat, a la seva pròpia història i al seu propi poble. Comparativament n'hi ha prou observant les ajudes institucionals, comercials i de participació popular que aconseguen les expressions culturals andaluses a Mallorca: «Feria de Abril», «Noche de Copla», «Romería del Rocío» a Calvià, etc, que van arrelant dins Mallorca gràcies a la voluntat i a l'esforç dels seus organitzadors, a qui felicit. Però també gràcies a les institucions i a la població mallorquina que participa en un irresponsable abandonament suïcida de les senyes d'identitat del seu propi poble.

— Com va ser la primera edició?

— Va anar molt bé. Hi va haver molts de concursants i molta qualitat, hi va haver molta qualitat en les cançons. A més, vàrem estar ben acompanyats el dia del concurs. Varen venir un milenar d'espectadors que aconseguiren crear l'ambient d'una bona festa musical mallorquina. La part negativa fou que, malgrat la innegable repercussió social de l'esdeveniment i de l'extraordinària qualitat de les cançons premiades, alguns mitjans de comunicació espanyols de Mallorca no ens dedicaren la més mínima atenció, mentre dedicaven molt d'espai a «La noche de la copla» que se celebrava el mateix dia i a la mateixa hora amb menys assistència de públic; però no passa res, nosaltres

Pere Felip.

ja estam acostumats a aquestes discriminacions a la nostra llengua i a la nostra cultura.

— I per enguany, què esperau?

— Esperam amb il·lusió més participació de concursants i de públic. Tenim fe que hi haurà qualitat artística igual que l'any passat. Esperam aconseguir que tots els mitjans de comunicació, premsa, ràdio i TV, dediquin a la nostra cultura i a la nostra llengua, aquí a Mallorca, l'espai que es mereix i que no ens donaran de forma gratuïta. Ens ho haurem de guanyar lluitant i treballant tots els mallorquins sense distincions polítiques ni partidistes.

— Vols afegir qualche cosa més?

— Vull assenyalar que la comissió cultural organitzadora del concurs, és això: cultural i artística, i està formada per persones que destaquen per la seva formació artística i cultural i que col·laboren per la seva estimació a la nostra cultura; això sense cap connotació econòmica, ni política. Per això els ho vull agrair, els vull donar les gràcies. També vull donar les gràcies als qui col·laboren per aconseguir el millor per ajudar els nostres músics, la nostra cultura, la nostra llengua... Ω

Informació per als participants:

1r. Premi: 200.000 ptes.

2on. Premi 100.000 ptes.

Tema lliure original (solistes, grups, etc.)

Lloc: sa Feixina, dia 18 d'agost.

Per inscripcions i informació, telèfons

410822-734531.

Mahatma Gandhi, el separatista (III)

Diu també en Toynbee: «El mateix fet que els creixements de les civilitzacions siguin obra d'individus creadors o de minories creadores implica que la majoria improductiva serà deixada enrera, a no ser que els pioners pugin inventar algun mitjà per emportar-se'n amb ells, en llur avanç impacient, aquesta rera-guarda peresosa... En tota civilització en creixença, la gran majoria dels individus participants es

ideal: «l'una és per l'ensinistrament... l'altra pel misticisme... El primer mètode inculca una moralitat consistent en hàbits impersonals; el segon indueix a l'imitació d'una altra personalitat, i àdhuc a la unió espiritual, a una identificació més o menys completa» (H. Bergson). La inspiració directa d'energia creadora d'ànima a ànima és sens dubte l'ideal, però descansar-hi exclusivament és un consell de perfecció.

De fet, Gandhi, Martin Luther King i d'altres místics-activistes, tot i basar-se en l'ideal espiritual en darrer terme, usaren també, enèrgicament i dependentment, l'ensinistrament social, la facultat gregària de mimesi. Com diu Toynbee, aquests homenots passen de l'acció a l'èxtasi i, en acabat, de l'èxtasi a l'acció en un nivell nou i més elevat. El mateix Gandhi deia: «No sóc pas un visionari. Pretenc ser un idealista pràctic. La no-violència, en el seu estat pràctic, significa patiment conscient, no pas dòcil submissió a la voluntat del pervers». Ell ensenyà tot això a un immens moviment independentista pacífic, els hi ensinistrà, tal com Moisès baixà del Sinai les taules de la Llei. Gandhi i Moisès guanyaren, amb l'ajut de Déu. Hi ha també prou místics ateu o agnòstics, o confusos, que fracassen. És com l'al·legoria de la cova de Plató. Plató compara la sort ordinària de la humanitat a la de presos dins una caverna, d'esquena a la claror, que sols veuen les ombres sobre una paret de les realitats que es belluguen realment darrera d'ells. Aquests presoners donen per cert que les ombres que hi veuen són la veritable realitat, ja que són les úniques que sempre han vist. Plató imagina després un presoner deixat anar de sobte, que ha vist la claror i sortit a cel obert. Llavors queda enlluernat i confós

fins que s'hi avesa. Quan torna dins la cova queda llavors confós per la mitja fosca. En tornar-hi, quedarà exposat a la incomprensió. N'hi ha que arriben a profetes, uns altres a màrtirs, però els incompresos sols són tolerats i ignorats. La solució que els filòsofs grecs donaven a aquest dilema era la de no tornar a la cova (la humanitat engegada), sinó romandre a la claror (la contemplació mística o filosòfica). En realitat,

ritual on s'havien embarcat i no van veure més que un sacrifici dolorós en el retorn, el qual era realment la fi i culminació del moviment que havien emprès. Llur experiència mística freturava de la virtut cristiana de l'amor, que inspira a passar directament des de les altures de la comunió als barris baixos, morals i materials, del món. Cal afegir-hi que la civilització hel·lènica no es va recobrar mai del col·lapse que patí en la generació anterior a Plató. Talment pot succeir als catalans si seguim el mal pas del felibrisme i el jocfloralisme que

sols cerca premis i renom, i que duu la veu cantant dins el nacionalisme (o regionalisme) català. No hi ha nervi ni el cerquen i, com els fariseus, ni entren ells ni deixen entrar.

Igualment passa amb les religions o religiosos que es tanquen (com els fariseus) en comptes d'anar a les nafres podrides de la societat. La teoria de l'èxtasi és per a l'acció i el compromís, si no, com deia Martí Luther King, ens troban davant una religió estèril com la pols, davant una «fe morta» que deia l'apòstol Jaume. **Jaume Tallaferro** (continuarà) Ω

Gandhi, Martin Luther King i d'altres místics-activistes usaren també l'ensinistrament social.

La teoria de l'èxtasi és per a l'acció i el compromís.

troba en la mateixa situació estancada que els membres d'una societat primitiva estàtica. Més encara, la majoria dels participants en una civilització en creixement, si prescindim d'una capa superposada d'educació, són gent amb les mateixes passions que la humanitat primitiva. Per això la natura humana no canvia mai. Les personalitats superiors, genis, místics o superhomes —anomenau-los com vulgueu— no són més que el llevat dins la massa de la humanitat ordinària... El problema d'assolir que la majoria no creadora segueixi la minoria creadora sembla tenir dues solucions: l'una, pràctica, i l'altra,

la nostra cultureta autosatisfeta i felibre, els nostres regionalistes d'homenatges mutus, fan igual, es queden còmodament sense comunicar als qui deurien (el seu poble); en la «contemplació» (que en grec es diu «theoria»: teoria). En la teoria doncs, i no pas en la acció. Els filòsofs hel·lenistes —dels quals la nostra gloriosa cultureta i líders convencionals es consideren hereus, si fa no fan donar «la gran negativa» a l'acció per constituir la República il·lustrada que Plató els assignava. Llur limitació moral era la conseqüència d'un error de creença: creien que l'èxtasi i no pas el retorn era la fita de l'odissea espi-

Mitterrand i el nacionalisme

El senyor François Mitterrand, fins fa ben poc president de la France, ha palesat en algunes ocasions, malgrat la seva aparença d'intel·lectual *bon pensant*, la seva bel·ligerància contra les nacions amb aspiracions d'esdevenir quelcom més que simples objectes de bescanvi i negociació. «*Le nationalisme est la guerre*», digué no fa gaire, quan encara era president. No sé en quin context anava la frase però, coneixent el tarannà dels responsables polítics d'aquell país, me'l puc imaginar.

A l'entorn de la qüestió, convé saber un poc de què va la cosa. Convé, saber —hem de saber!— que hi ha nacionalismes *agressius* i *expansius* —*c'est la guerre!*— i n'hi ha que —ai las!— s'han de defensar contínuament d'aquells altres. En deim nacionalisme *defensiu*, per als quals la guerra és un negoci absolutament ruïnós. La paraula és la mateixa «nacionalisme», però heus ací que ambdues accions són completament contraposades i llurs raonaments completament diferents. Sabem, indefectiblement, que hi ha més realitats que no paraules per denotar-les. I, massa vegades, donam el mateix nom a realitats diverses i, fins i tot, contràries. **Andreu Salom i Mir** Ω

JOE'S

CAFETERIA-BAR
Plats combinats casolans
Entrepans
C/ Terral, 3 • Tel. 26 33 55
S'ARENAL

J Jani S.L.

SERVEIS DE NETEJA
Neteges d'obra nova • Vaixells
Neteja de sinistres • Neteja en general
c/ Trasmè, 64, baixos • Tel. i fax 26 87 15
07006 S'Arenal (Palma)

NO BAIXI A PALMA

Rotulos
Arenal

RETOLACIÓ I DISSENY PER ORDINADOR
DEL CARTELL MÉS SENZILL AL RÈTOL LLUMINÓS MÉS COMPLEX
...I A PREUS DE S'ARENAL!
C/ MILITAR, 224 (devora Correus) • S'ARENAL
TEL. 74 32 62

TeleStar

SERVEI TÈCNIC

TELEVISORS • VÍDEO • ANTENES
TOTES LES MARQUES

AVINGUDA SANT FERRAN, 45 • TELÈFON 45 04 76 •
07011 CIUTAT

TENNIS SON RIGO

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini-golf
Petanca	Tennis taula
Cir. footing	Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

Els principis del catalanisme polític

Com a corol·lari del nostre estudi resumim ací aquelles que creim que han d'esser els principis ideològics del catalanisme polític.

El principi bàsic és aquest: *Afirmació de la nostra catalanitat, amb l'acceptació de totes les conseqüències.*

Catalunya és la tesi, tot el restant són hipòtesis. Som catalans i res més que catalans, i ho som a desgrat de tot i de tothom, fins a la darrera conseqüència, i per damunt de tots els internacionalismes. Catalunya mai no es resigna a morir.

Tots els altres principis són conseqüència d'aquest principi fonamental. Sense voler esser definidors i exhaustius en la matèria, anotarem els següents:

Reclamem per a Catalunya el dret de viure nacionalment. Sense reconèixer a ningú el dret d'interferir-se en la vida catalana, en l'ús de la llengua, en el dret, en la cultura, l'economia, el món del treball, etc. En una paraula: rebutgem tota forma d'invasió i de satel·lització.

Reclamem per a Catalunya el dret d'autodeterminació. Les coses de Catalunya les han de resoldre els catalans. No discutirem les paraules ni les fórmules d'entesa, discutirem els fets. Que Espanya ens atorgui aquest dret o ens el reconegui no serà pas el problema principal. El cas és que arribem a posseir-lo pràcticament i amb garanties. No solament en teoria.

Volem la llengua catalana oficial a Catalunya. No per crear una Catalunya tancada, provincialista i exclusivista, sinó per assegurar la pervivència de la nostra ànima nacional i de la nostra cultura específica i, en una paraula, perquè hi tenim un dret que ningú, sota cap pretext, no ens pot discutir. En conseqüència, volem igualment la Universitat catalana i l'ensenyament del català i en català en tots els graus de la instrucció pública i privada.

No excloem, mentre algun motiu poderós no ho reclami, cap idioma de la cooficialitat al costat del nostre idioma nacional, sempre, però, com una concessió, i sempre en el ben entès que la llengua catalana no n'ha de patir cap detriment. En reclamar, a ca nostra, l'oficialitat de la nostra llengua no fem injúria a ningú. La injúria ens la fa qui ens nega

aquest dret a casa nostra mateix.

Catalunya no pot renunciar al seu europeisme. Una Catalunya antieuropea seria antihistòrica. L'europeisme de Catalunya és la base del fet diferencial. Catalunya és un enclavament d'Europa dintre la Península Hispànica. Aquest és el factor determinat de la Nacionalitat Catalana. Catalunya vol entrar amb personalitat pròpia en la nova Europa.

Catalunya potser encara seria capaç de «sentir» Espanya, però no «aquesta» Espanya. En tot cas una Espanya diferent de la que hem conegut fins ara. Que sentim o no sentim Espanya no depèn de nosaltres: No podem

mateix ordre.

I, finalment, *la darrera conseqüència: en el moment que comprendrem que una solució de concòrdia hispànica no és possible, anirem de dret a la separació: una frontera a ponent!* Donada la mentalitat centralista dominant tradicionalment a Espanya, potser aquesta és l'única solució viable. Si fins ara no ho ha semblat és perquè seriosament encara no l'hem intentada. Si fòssim castellans ja faria temps que ens hauríem separat.

No elegirem nosaltres aquest camí. Ells tenen la paraula. Però si a l'últim l'hem d'emprendre, aleshores la seva realització ja no dependrà d'ells. *Dependrà de nosaltres i de ningú més.*

Lleguem a tots els catalans, sobretot a les joventuts, els resultats sinceríssims de les nostres meditacions.

Hem estudiat els fets, hem proposat un ideal i hem esbossat un programa.

No hem dit res que d'altres no ho haguessin dit abans. No hem inventat res. No hem estat originals ni hem pretès de ser-ho. Hem cercat més aviat coincidències. El que cal, precisament, és la coincidència del major nombre de catalans en el major nombre de qüestions.

A Catalunya, li sobra la raó, ara la tasca és de fer-la triomfar. Catalunya viu el moment més gran de la seva història, perquè és decisiu. De nosaltres depèn —de tu, llegidor, de mi— que Catalunya se salvi definitivament o que desapareixi per sempre com a poble. Hem de fer-nos dignes de la immensa responsabilitat històrica que unes circumstàncies tràgiques han acumulat al nostre damunt. Hem de demostrar que no tots són bords a Catalunya.

Per assolir una cosa cal no més voler-la intensament i no refiar-se dels altres. I tenir valor per arribar fins a la darrera conseqüència.

I volem fer la darrera afirmació, que ha de torturar-nos sempre més: El gran responsable de totes les dissorts de Catalunya, des de Casp fins a la fi del món, som i serem nosaltres, els catalans. **Mn Josep Armengou**, del seu llibre *Justificació de Catalunya*. Podeu comprar aquest llibre a la Llibreria Quart Creixent del carrer d'en Rubí a la Ciutat de Mallorca. Ω

Trias de Bes: la ignorància dels botiflers

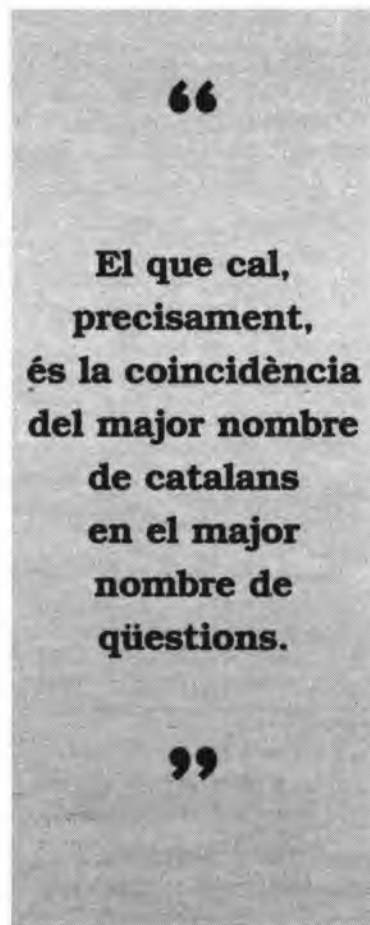
Si tot l'enginy que gasten els botiflers per justificar les seves vileses, l'empresin per alliberar-nos d'Espanya, faria anys i panys que seríem lliures. Aquest és el cas de Trias de Bes, que per comptes de retirar-se discretament de la política, com pertoca a qualsevol fracassat, ho fa bo i posant-se al costat dels enemics de Catalunya quan, en declaracions al diari *El Mundo* de Madrid (9-6-95), remarca: «El catalanisme polític que yo defiendo es la participación de Catalunya en la gobernación de España. El catalanisme político no es patrimonio de ningún partido, sino de los catalanes, i la relación con España, sin ambigüedades, sin tapujos, sin prejuicios. Incluso ahora. Yo defendí en su día la participación en el Gobierno. El catalanisme político ganaría siglos sobre el mal entendimiento y los prejuicios si participase en el Gobierno Español. Como Cambó».

Davant d'aquestes paraules, hom es pregunta: Ve de l'hort en Trias de Bes? Encara no s'ha assabentat que som una colònia? I, sent aquesta i no una altra la realitat de Catalunya, no sap que l'esclau no té dret a manar, governar o dirigir el tinglado de l'amo? Els esclaus només són per treballar, pagar i callar. Potser baixava d'Arbeca, Trias de Bes, quan se'ns digué que no es retornaven els arxius pel «derecho de conquista»? No sap aquest projecte de botifleret que com deia Ortega i Gasset: «Espanya es una cosa hecha per Castilla y hay razones para ir sospechando que, en general, solo cabezas castellanas tienen órganos adecuados para percibir el gran problema de la España integral»? També desconeix aquell pensament de Ramón Sender, que diu: «Un español colonial de Málaga o de Barcelona no se entienda fácilmente con el «hidalgo» de Avila i de Sigüenza. El «colonial» vive de su trabajo. El otro quiere vivir del cuento, del «gesto» o del aire. Y tal vez de la aventura falangista».

Així, si Trias de Bes no té el cervell castellà i la gent de Barcelona no s'entenen amb els «hidalgos», pot explicar-nos aquest botifler com farà el miracle? No és més fàcil divorciar-nos? Tan enamorat està? Si és així, que parli per ell i no en nom de tots els catalans, car abans caldria que convoqués un plebiscit on poguéssim respondre la pregunta que el professor Carles M. Espinalt, concretà en els següents termes: «Voleu una Catalunya independent i vinculada a Europa bo i separant-se d'un estat intermediari que duplica els impostos dels ciutadans i dificulta la nostra peculiar vida política?»

Amb tot, la ignorància d'aquest diputadet és molta quan afirma que cal fer la política de Cambó. És que se n'ha fet d'altra durant tots aquests anys? Era també a l'hort Trias de Bes quan CDC provà la fracassada operació reformista? Si no fos tan ignorant, a hores d'ara, ja s'hauria llegit l'*Obra Escrita* del professor Carles M. Espinalt, llibre de lectura imprescindible per a tots aquells aquells que vulguin dedicar-se a la política i, així, sabria que: «Justament el català a qui acaben atribuït més coherència i que a més es pot comprendre a la Península Ibèrica, és l'independentista. Se'l miren amb fredor si voleu, però, com a mínim, ningú pot acusar-lo que demana allò que no és seu. El català exaltat, el qui treu els veïns de polleguera, és aquell que, sentint-se catalanista creu que la conseqüència del seu catalanisme ha de portar-lo a fer una mena de «regeneració d'Espanya», per dir-ho amb una expressió d'un personatge que, aquí, tot seguit, haurà de sortir moltes vegades. L'endevineu per la frase? És en Francesc Cambó.» Tanmateix, àdhuc Francesc Cambó, tal i com precisa el professor Carles M. Espinalt en la ja citada *Obra Escrita* va haver de reconèixer: «I si els catalans es presenten com uns eters visionaris i poca-soltes, els castellans es presenten com els homes de Flandes i del comte-duc. Els uns sense sentit polític de cap mena, els altres, amb un fort temperament polític sí, però d'una política insensata que porta fatalment al fracàs i a la secessió.»

Es miri per on es vulgui, per poc seny que li resti a un català, si no ha triat fer el trist paper de «criat» d'un «imperio» tronat, ha de reconèixer que l'única solució per a Catalunya és la independència. Voler amagar o tergiversar la situació, acusant els propis d'esser uns intolerants respecte a l'estat que ens colonitza, només és propi de botiflers ignorants que, dominats pel complex d'esclau i la conseqüent moral de derrota que els aclapara, no s'adonen que, aquesta vegada, l'«imperio español» s'ofega ens els seus propis fems. Que se'n sortiran? Quin Hitler o quin Mussolini els hi faran aquest cop el «boca a boca»? Que no tenim tampoc ningú a Catalunya? Com deia el professor Carles M. Espinalt l'any 1953 en l'assaig intitulat «Del Poble Català», publicat clandestinament a Perpinyà: «Davant d'un Gómez suara arribat, un Gomis juga la carta dels Claris i dels Casanovà». **Antoni Gomis, deixeble del professor Carles M. Espinalt. Secretariat del Front pel Plebiscit Ω**

proposar-nos de sentir Espanya. Depèn d'ells.

Sentirem Espanya si Espanya ens guanya la voluntat. Fins ara Espanya no ha sol·licitat mai l'efecte dels catalans. Només ens han exigit suades, sang i silenci.

La solució confederal espanyola podria donar satisfacció plena a totes les exigències nacionalistes de Catalunya. Fóra ensem la seva solució i la nostra. La solució del problema català i del Problema d'Espanya. En aquest cas l'autodeterminació de Catalunya hauria de tenir una forma o altra de representació internacional i una garantia del

Principat, València, Mallorca: Catalunya tota (i V)

1492: Comença el papat del segon Borja, Alexandre VI (fins el 1503). L'humanista italià Pietro Bembo (1470-1547) es planya dels excessos d'honors i privilegis de què gaudien els familiars i clients del papa valencià, tot dient: «*O Dio, la Chiesa Romana in mani dei catalani!*» (traduït per Canal 9 per «L'Església Romana en mans dels valencians!», en la sèrie «Els Borja»). Els escriptors de l'època tingueren per catalans tota la partida de valencians al servei del sudit papa: el florentí Maquiavel (1469-1527) afirmà que el cardenal Della Rovere havia abandonat la Roma del papa xativí «*non credendo alla fe di Catalogna*», tot i que aquest pontífex de mala fama solia signar «Alexander Valentinus Papa VI».

Aprox. 1500-10: Els castellans titllaven Ferran el Catòlic de «*viejo catalán*» i «*catalanote*» quan rebutjaven la seua presència a Castella després de la mort d'Isabel la Catòlica. En general tots els Trastàmars, tot i ser d'una família d'origen castellà, eren coneguts com a catalans als països propers. De Ferran I de Nàpols (fill d'Alfons el Magnànim), per exemple, deien els seus adversaris angevins: «*Sto catalano quante ne fa!*».

1507: Antonio de Nebrija edita a Barcelona el *Lexicon sive Distionarium ex latino sermone in catalano*, al qual apareix en gran nombre d'inventaris valencians de l'època, o sia, que fou *best seller* a València.

1528: És impresa a Venècia la famosa obra de Francisco Delicado intitulada *Retrato de la loçana andaluza*, on aquest escriptor

andalús fa parlar en català uns sogorbins i una mallorquina. Des del punt de mira històrico-lingüístic és interessant constatar que Delicado no sols sembla confirmar la vitalitat del català entre els sogorbins de l'època (ara Sogorb es troba en zona castellanoparlant), sinó que també reconeix la unitat onomàstica de la llengua en l'escena en què intervenen la mallorquina i el sogorbí Aquilarico: «*El modo que tuvo (la loçana) yendo com Aquilarico, espantándose que le hablaran en catalan*».

Per aquesta època, el piemontès Matteo Bandello (1485-1561) escrigué: «*Gentile e nobilissima Valenza, in tuta Catalogna non è piu lasciva ed amorosa città*».

1539: Es publica a València la primera edició d'Ausiàs Marc. Al pròleg, el valencià Baltasar de Romaní afirmava que traduïa al castellà «*las obras del famosísimo filósofo y poeta mossén Osias Marco, cavallero valenciano de nación catalán...*» El català Joan Boscà, poeta de l'Edat d'Or castellana també en parlava d'Ausiàs Marc, com del «*grande*

catalán de amor maestro».

1550: Fra Gaspar Artis diu: «Sant Vicent Ferrer preicava en català... com sia que València fou poblada de gent catalana».

1610: El cronista valencià i il·lustre historiador Gaspar Escolano escrivia: «*Como fue poblado (el Regne de València) desde su conquista casi todo de la nación catalana, y d'ella tomó la lengua, y aún estan tan paredañas y juntas las dos provincias, per más de trescientos años han pasado los d'este Reyno debaxo del nombre de catalanes, sin que las naciones estrangeras hiziesen diferencia ninguna de catalanes i valencianos. De aquí se entenderà por qué Pandulfo Colonucio dixo que el Papa Calixto Tercero era catalán de nación, siendo valenciano; y el Regentum Historiarum dixo la mesmo de nuestro compatriota san Vicente Ferrer*».

1621: Giulio Cesare Cortese, poeta napolità al·ludeix al seu llibre *Viaggio del Parnaso* a Ausiàs Marc: «*De l'uorto d'Ausiasmarcho Catalano/ lassano le elegie...*».

1766: El bisbe castellanenc Josep Climent, en prendre possessió de la Mitra de Barcelona afirmava: «*Si bién se mira... casi todos los valencianos somos catalanes en el origen, y con corta diferencia son unas mismas las costumbres y una misma lengua de los naturales de ambas provincias...*».

Epíleg: A partir de la Renaixença (1833) les cites sobre la catalanitat de València i Mallorca tornen a anar *in crescendo*. Podríem posar-ne molts exemples, però, per ser recents, no tenen el mateix interès històric que demostrí l'origen català del Regne de València i de Mallorca. **Ricard Colom Ω**

BIBLIOTECA PÚBLICA MUNICIPAL DE S'ARENAL

AJUNTAMENT DE LLUCMAJOR

C/ Berga, 64
07600 s'Arenal (Llucmajor)
Telèfon 490002

Horari: de dilluns a divendres de 15'30 a 20'00
Dissabte de 10'00 a 13'00

NOVETATS

Andrés Sopena: *El florido pensil*
Gaspar Valero: *Camins i paisatges*
Cristobal Serra: *Augurio Hipocampo*
Ard. Lluís Salvador: *Somnis d'estiu ran de mar*
Ard. Lluís Salvador: *Cuentos de Mallorca*
David Ginard: *L'esquerra mallorquina i el franquisme*
R. Mosquera & A. Nadal: *El procés autonòmic balear*
DD. AA.: *Teatre de Revolta*
L'Associació de Premsa Forana de Mallorca
Ramon Bassa: *Literatura infantil catalana i educació*
La música. La seva evolució
J.M. Valverde: *Diccionario de historia*
E. Haro: *Diccionario político*
F. Savater: *Diccionario filosófico*
Diccionario de cartografía
Guía visual de l'embaràs i del part
Cent anys de mestres d'aixa a Mallorca
J.J. Armas: *El arbol del bién i del mal*
E. Ganche: *L'autèntica cel·la de F. Chopin*
Jordi Sarsanedas: *De Famagusta a Antofagasta*
Alvaro Pombo: *Telepena de Celia Cecilia Villalobos*
Soledad Puértolas: *Si al atardecer llegara el mensajero*
Miquel Segura: *Memòria Xueta*
Les illes inoblidables
José Carlos Llop: *Antología personal*
Marguerite Yourcemar: *Fuegos*
El laberint del món
Antonio Gala: *Más allá del jardín*
Obras maestras del cine
Derecha e izquierda
El sexe a Mallorca
Rafel Crespi: *Silèncis: Personatges (sic)*
Ignacio Aldecona: *Cuentos completos*
Nèstor Luján: *A Mayerling una nit...*
Julio Llamazares: *El rio del olvido*
M. Martí i Pol: *Un hivern plàcid*
Rosa Montero: *Amado amo*
Antony Hopkins: *Biografía*
Brando: *Las canciones que mi madre me enseñó*
Como improvisar cuentos
Barranc de Biniaraix
El protocol en casa
La vida sexual del clero

VÍDEOS

Beam
Blancaneus i el castell encantat
Apocalypse Now
El llibre de la selva
Les amistat perilloses
Luky Luke
El club de los poetas muertos
Gandhi

C.D.

Louis Armstrong: *Satchno*
Rem: *Monster*
20 anys. *Força Dharma*
Forrest Gump
Pulp Fiction

BIBLIOTEQUES
DE
MALLORCA

SERIGRAFIA
RETOLACIÓ

Joan Carles 1, 36
Tel/Fax 53 72 20
07440 MURO
(Mallorca)

mandileco RESTAURANT

Isabel
Garau
n.º 49
☎ 85 00 89
CA'N
PICAFORT

ZURICH ASSEGURANCES
FRANCISCO MAS FERRÀ

Oficina: c/ Indústria, 21
Tel. 28 80 12 - Palma
Part.: c/ Zafoteza Musoles, 13, 1º
Tel. 41 69 16 - Palma

S'ARENAL • c/ M. A. Salvà, 38.
Tel. 267450-54 • Fax 269000
LLUCMAJOR • Superm. Prohens
Ronda Migjorn, s/n • Tel. 120164

Carn capolada (19)

JAUME SASTRE

Finalment s'ha confirmat que UM no pacta amb el PP al CIM. Cal felicitar el partit presidit per Mª Antònia Munar perquè, si ens atenem a la lliçó que ensenya l'experiència, ara per ara és evident que UM no ha de pactar amb el PP sota cap concepte. Recordau les paraules de Josep Melià de juny de 1993: **La supervivència d'UM està només en allunyar-se del PP.** Cert! Cañellas és un mafioset que aspira a tenir-ho tot sota el seu control caciquil. Si UM mai no hagués pactat amb el PP, ben segur que s'hauria estalviat una bona part de la llista interminable de trànsfuges i de traïdors que han debilitat el partit: **Pere J. Morey, Guillermo Vidal, Francisco Salas, Carmen Sagrado, Bartomeu Rotger, Ramon Servalls, Bartomeu Oliver, Joan Francesc Romero, Jaume Casésnoves, Juan Morro,** etc. A més a més, també és oportú recordar les paraules de Mª Antònia Munar: **M'han amenaçat i m'han intentat desacreditar (UH 8.XI.92); Pascual i jo rebem pressions del PP (UH 30.IV.94),** etc.

***

Mentre els escàndols de **Brokerval, Túnel de Sóller, Bon Sossec,** etc. no sortien de l'àmbit domèstic de la premsa forastera de ciutat, **Gabriel Cañellas** se'n fotia i anava més inflat que un lleu amb ceba amb la seva coneguda arrogància. Ara però les coses han mudat de verd en blau. La barrumbada ha arribat a la metròpoli, **Felipe González** aprofita el tema al congrés de Madrid per esquitxar **Aznar,** les tertúlies radiofòniques forasteres en van plenes i demanen sang, en una setmana el diari *El País* ha dedicat a **Cañellas** com a mínim tres cobertes, el gran titular d'*El Periódico*, dijous 6 de juliol era **Hacienda abre una investigación en el PP balear,** etc. Dia 1 de gener de 1995, des d'aquesta mateixa secció, **Carn Capolada,** llançava la pregunta següent: **Anirà a la presó aquesta vegada el mafios Cañellas?** Dia 1 de febrer insistia amb una altra pregunta: **Tallarà el cap José Mª Aznar a Gabriel Cañellas?** Què passarà d'ara endavant? Veurem finalment rodolar el cap del lloro vell? De moment, tenc la sensa-

ció d'haver-me avançat a la jugada ja fa un grapat de mesos quan dia 1 de febrer vaig escriure: **Si Aznar es troba en el dilema d'haver d'escollir entre mantenir Cañellas per un cantó i per l'altre arribar al Palau de la Moncloa, la cosa està cantada: Balears som una colònia d'Espanya, Cañellas és un negret d'ultramar i ja se sap que per a una mentalitat colonial com és la d'Aznar si una colònia existeix és per sacrificar-se en benefici de la metròpoli. En poques paraules: Cañellas caput. (...) Ja ho sabeu doncs, la clau per tallar el coll a Cañellas, electoralment parlant, és clar, està en n'Aznar i perquè n'Aznar es decideixi a treure la ganiveta contra el seu boy de les colònies, és imprescindible que tota la corrupció acumulada per Cañellas en dotze anys es faci sentir fort a Madrid, sobretot al Congrés de diputats i als mitjans de comunicació ja sigui TVE, El País, Diario 16, El Mundo, etc. etc.** Estic convençut que d'aquí endavant ens esperen uns mesos divertits i apassionants!

***

Tres anys de presó li han caigut a un pobre al-lot del País Valencià, **Agustín Pozo Uceda,** per haver amollat un **me cago en la bandera** quan feia el servici militar obligatori en una caserna de Ceuta. Aquest jove, que anava un poc begut, es trobava a la cantina quan després del toc de cor-

Maria Antònia Munar.

neta per la davallada de bandera, la bandera espanyola, és clar, va exclamar: **me cago en la bandera.** Ara un tribunal militar de Sevilla l'ha condemnat a tres anys de presó. Tots els **Vargas Llosa, Fernando Savater, Antonio Gala,** etc. que periòdicament diuen llamps i pestes dels nacionalismes, ara veurem què en diran del nacionalisme espanyol?

***

Diumenge dia 2 de juliol hi va haver un congrés extraordinari d'ERC Illes Balears i Pitiüses. En aquest congrés celebrat a sa Pobla, el president elegit a Manacor dia 8 d'octubre de 1994, **Josep Palou,** juntament amb tot el seu equip de treball, vam presentar la dimissió irrevocable. Ho deixam. Retornam a la base del partit. Què ha provocat aquesta decisió?

Doncs, bàsicament, comprovar com en plena campanya electoral un sector de la nostra pròpia gent, d'una manera traïdora i covarda, se'n va a la premsa espanyola d'ocupació i et fica la ganiveta per l'esquena. Lluitar contra l'enemic exterior és una cosa per a la qual ja estàvem mentalitzats, però quan són els qui tens devora els qui et lliuren a aquest enemic, això ja és més mal d'empassar. Mentre, doncs, no es clarifiqui la situació interna d'ERC a Balears i Pitiüses l'actitud més digna és dimitir. Pens que **Josep Palou** i el seu equip hem mantingut una línia honesta, atrevida i, sobretot, coherent. Me reafirm en la idea que l'**Operació Barco de Rejilla** no ha estat ni un fracàs electoral ni va contra la declaració ideològica d'ERC. Abans de continuar, permeteu-

me, però, fer un homenatge al president sortint, **Josep Palou,** amb qui estic molt orgullós d'haver treballat, amb ell i tot el seu equip, reproduint uns versos del poema *If* de **Rudyard Kipling:**

*Si pots conservar-te serè davant
l'abisme,
capità dels teus nervis quan tots
et lliuren,
i tenir absoluta confiança en tu
mateix
quan el món t'acusa i els homes
et neguen.*

***

D'aquesta experiència de vuit mesos formant part de l'equip de **Josep Palou,** n'he tret la següent lliçó: és en moments difícils quan t'adones de la pasta de què estan fetes les persones. Després de tot, tenc la sensació que com a mínim dues persones de pes s'han tirat terra damunt amb la seva actuació: **Joan Mir** i **Bernat Joan.** ¿Qui hauria imaginat fa uns mesos que **Joan Mir** faria el que ha fet quan ell en persona va qualificar de **beateria** la reacció del PSM davant les paraules de **Cañellas** de l'any 1988? **Mir** va afirmar això a l'acte central de les eleccions de l'any 1993 celebrat a la Sala Mozart i allà mateix, en presència del secretari general d'ERC, **Àngel Colom,** va dir **Barco,** arrabasant del públic assistent els únics aplaudiments de tot el seu discurs. Vet ací les paraules de **Joan Mir:** **Esquerra Republicana no amagarà mai la cara. El dia que jo hagi de**

militar en un partit on no pugui dir el que pens, hi duraré poc. Esquerra Republicana no farà allò que han fet els altres: defugir de la qüestió. (...) Quan al pobre president Cañellas se li va ocórrer dir que hauríem de controlar l'entrada d'immigració perquè quan lluites contra l'atur no controles l'entrada de gent i, per molt que facis, és com un paner foradat, varen sortir els del internacionalisme proletario dient que Mallorca tierra de todos, unes tanques immenses que posaren, i la beateria d'un partit que es diu nacionalista afirmant que Cañellas s'havia extralimitat i mai no havia de dir això. Però què n'hem de fer, dels forasters, ni paraula! Doncs se n'ha de parlar. Ja he dit el que pensam: qui entra a aquest projecte? Tots! Tots... però no els forasters de professió. Una cosa és haver nascut a Cáceres i una altra és exercir l'antimallorquinisme. Perquè aquí estam carregats d'inspectors d'Hisenda, de funcionaris prepotents que et diuen «hábleme en castellano», de virreis del govern i virreis de les grans empreses que vénen a fer mèrits i cada mèrit per ells és un perjudici per nosaltres i, com més mèrits més perjudicis, perquè com més ens foten més pugen ells a l'escalafó. Aquests? A aquests... BARCO (Grans aplaudiments)

I de la mateixa manera, ¿qui hauria dit fa uns mesos que **Bernat Joan,** l'autor d'un dels pròlegs a **Un puput de cresta molla. L'anticatalanisme a Mallorca: noms, llinatges i fotografies** (1991); el mateix que va participar en els actes de presentació d'aquest llibre a Ciutat i a la Universitat d'Estiu a Prada; l'autor d'articles com **Nacionalisme a Mallorca: l'esquema d'una església, Un Lenin que no coneixia, Aplicació de la psicologia social a la patologia de la colonització, Peix verinós, peix bullit i peix pudent, Una via «irlandesa» sense independència: les tradicions d'un cert nacionalisme perifèric, Quo vadis, CCOO?, Espanyol voluntari, Estònia: la qüestió de la ciutadania, Equívocs a l'entorn del nacionalisme, Incongruències de la societat internacional, Maror espanyolista,** etc. ara ens faria aquesta putada?

“
Veurem finalment rodolar el cap del lloro vell?
”

“
Pens que J. Palou i el seu equip hem mantingut una línia honesta, atrevida i, sobretot, coherent.
”

¿Què se n'ha fet d'aquell **Bernat Joan** lúcid que tots coneixiem i que ens entusiasma amb mots com: **la societat catalana no pot ser eternament presonera de la por. La pròpia sobirania s'exerceix sobretot prenent decisions en temps difícils, i actuant d'acord amb els propis principis i amb la pròpia consciència, encara que el context de la nostra situació no ens sigui favorable. La por engendra totalitarisme; i per això no ens podem permetre el luxe de tenir-ne.**

Doncs bé, jo he de dir que el **Bernat Joan** que ha desqualificat l'Operació Barco de Rejilla amb termes rotunds com **manca absoluta d'intel·ligència, discurs galàctic, irresponsabilitat majúscula, política de terra cremada, campanya regionalista**, etc. per a mi és un **Bernat Joan** desconegut que no lliga amb el **Bernat Joan** que jo coneixia a través dels seus articles i pròlegs. Un i l'altre no tenen a res a veure. El primer feia un discurs valent i de les minories actives. El d'ara fa un discurs parroquial agarrotat per la por i el possibilisme. Em sap greu dir-ho però **Bernat Joan** ha acabat fent el discurs que durant tots aquests anys qüestionava.

***

L'autocrítica sempre s'ha de mantenir i més encara en els moments difícils. I jo me pregunto: quin error hem comès **Josep Palou** i el seu equip? Doncs crec que el nostre error ha estat confiar en la paraula escrita de

persones com **Joan Mir** o **Bernat Joan**. Abans de la campanya electoral ja havíem previst que la premsa espanyola es posaria històrica, el que no vam saber preveure és que **Joan Mir** o **Bernat Joan** fessin figa d'una manera tan lamentable. La norma més elemental de qualsevol estratègia diu que si vols fer una passa endavant abans t'has d'assegurar que els teus et seguiran. El nostre error ha estat deduir a partir dels articles de **Joan Mir** i **Bernat Joan** que aquestes dues persones estaven amb nosaltres. I a la l' hora de la veritat no ha estat així. A **Joan Mir** i a **Bernat Joan**, el fet que la idea del Barco circulàs per dins la reserva índia de l'ESTEL, això ja els anava bé. Ara bé, quan vam plantejar treure el barco de la «reserva» i dur-lo enmig de la plaça, això ja han estat figures d'un altre paner. Nosaltres no hem canviat i som els mateixos. Els que sí han canviat i estan obligats a donar explicacions són **Joan Mir** i **Bernat Joan**.

***

Ja ho vaig dir i ara ho torn repetir. El Sr. **Joan Mir** i el sector d'ERC (**Bernat Joan**, **Prats**, **Bartomeu Frau**, **Magdalena Aguiló**, **Miquel Vives**, etc.) que van rebentar des de dintre l'Operació Barco liderada pel president dimitit **Josep Palou**, estan d'enhonorada per la felicitació pública que van rebre per part d'**Antonio Alemany**. Així mentre en Pep Gonella puput de cresta molla per una banda donava llenya al cap de llista i president

Gabriel Canyelles.

de la Federació Regional, **Josep Palou: Dejando de lado las gilipolleces que dice el pintoresco representante de este partido forastero de Esquerra Republicana de Cataluña** (D16 2.V.95), o **Los forasteros de Esquerra Republicana de Cataluña han emprendido una incendiaria campaña en contra de los maestros y profesoras mallorquinas, proponiendo «barco de rejilla» para los que no quieren aprender el catalán** (D16 13.IV.95), etc., per altra part donava una ditada de mel a **Joan Mir: Aceratado desmarque de Mir. (...) hay que aplaudir a Mir que se desmarque de este Palou que se pasea con el barco de rejilla convertido en el eje central de la campaña de ERC.**

D'això se'n diu combatre un negre amb un altre negre. Perfecte! Una jugada mestra! Per primer cop en la història, un partit polític, **Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)**; s'ha atrevit a emprar en campanya electoral el crit de rebuig popular mallorquí contra el colonialisme espanyol, **Barco de rejilla**, i què ha passat? Doncs ha passat que els primers que s'hi han tirat damunt han estat **Joan Mir** i **Bernat Joan**. Tot plegat no és estrany. Què va passar quan **Malcom X** va denunciar parlant clar i sense por el racisme blanc? Doncs va passar que els propis negres oprimits que ell anomejava **Tio Tom** el van desautoritzar. Què va passar l'any 1979 quan **Josep Mª Llompart** es va atrevir a dir **Català, Català** damunt la plaça Major de Ciutat? Doncs que els primers que el van posar blau van ésser personatges com **Aina Moll**. Tanmateix, però, el temps dóna i lleva la raó: on són avui i quin prestigi tenen **Aina Moll** o **Josep Mª Llompart**?

Antonio Alemany, durant els últims mesos ha investit contra **Miquel Julià: Julià Prohens como teórico del nacionalismo radical** (I i II) ((D16 26.VI.95);

contra el diari **Avui: Una encuesta. Clima irrespirable. Los cabreos del Avui** (D16 18.V.95), ha felicitat la política lingüística del PP per l'Ordre Rotger: **Por fin, una política lingüística: la de Rotger** (D16 18.III.95) i ha rebut amb aplaudiments l'aparició de l'organització gonella del PP: **Sa Nostra Terra** (D16 7.V.95); ha investit contra el conseller **Guitart** de la Generalitat per defensar la unitat de la llengua catalana: **¿Y qué pasa si no queremos respetar esta unidad? Nos mandará Guitart los moscos d'esquadra?** (D16 18.VI.95); ha pegat de mala manera al periodista **Planas Sanmartí: Pido a Fageda que destituya al fanático que filtra cosas al catalán** (D16 8.VI.95); ha felicitat el PP valencià per impugnar l'homologació dels professors de llengua catalana: **Quien siembra vientos...** (D16 7.VI.95); ha investit contra l'OCB per haver organitzat la Cadena Humana: **La vía sin retorno de la Obra Cultural Balear; contra el PSM per la seva línia lingüística: La lengua, el irri-tado PSM y la conversión paulatina de cañellas** (D16 25.V.95); etc.

Estan d'enhonorada, doncs, **Joan Mir**, **Bernat Joan** i companyia per figurar en la llista d'elogiats de l'espanyolisme més ferotge. Després d'aquesta davallada de calçons que han fet, no sé com no estan empegueïts d'anar pel carrer!

***

M'agradaria que **Joan Mir**, ara que estam en el debat entre congressos, ens respongués públicament: on era dia 18 de febrer quan es va celebrar l'Assemblea de Mallorca per tractar el tema de la campanya i es va fer una votació sobre l'eslògan electoral? Per

què no va venir al Comitè Polític de dia 4 de maig on es va decidir mitjançant una votació democràtica l'Operació Barco de Rejilla? On era el dia del Comitè polític post-eleccions, dijous 2 de juny, en què es va fer un balanç crític de la campanya electoral? Per què no ha mostrat cara i no ha vingut al congrés extraordinari de sa Pobla, diumenge 2 de juliol, a explicar als òrgans del partit la seva postura? Idò no, **Mir**, no només no dóna la cara sinó que ens hem assabentat de la seva postura a les pàgines de la premsa espanyola i en plena campanya electoral. Com podem fer la independència amb individus així, em pregunt jo? Com podem encarrar-nos al colonialisme espanyol amb semblants actituds? M'ho voleu dir?

***

En el sabotatge intern contra **Josep Palou**, hi han jugat un paper fonamental, si bé astutament a l'ombra, els eivissencs **Bernat Joan** i **Josep Costa**. Quan **Bernat Joan** abans de les eleccions va intentar anar amb els comunistes espanyols d'**Izquierda Unida**, nosaltres, d'acord amb una mentalitat federal, vam respectar la seva iniciativa. Han respectat, però, ells la decisió de Mallorca presa d'una manera democràtica als òrgans del partit, Assemblea de Mallorca i Comitè Polític? No. Eivissa ha tingut una actitud jacobina respecte de Mallorca.

Jo entenc que Eivissa és una societat més desvertebrada, allà on el procés de colonització espanyol està més avançat. També entenc que els militants d'ERC d'Eivissa han de suplir feines que a Mallorca fa per exemple, una OCB, o un PSM, o **Blanquerna, Joves per la Llengua**, etc. D'acord amb això, quan **Bernat Joan** i **Josep Costa** van plantejar les converses amb IU per anar plegats a les eleccions, ho vam respectar i van tenir el nostre vot de confiança. En cap moment ens vam dedicar a intoxicar, ni a conspirar, ni a sabotejar aquesta iniciativa. Com s'han portat ells, però, amb Mallorca? Han tingut la mateixa sensibilitat federal de respectar l'estratègia que defineix cada territori en funció de la seva situació particular? No! La rialleta arrogant qualificant l'Operació Barco de: **manca absoluta d'intel·ligència, discurs galàctic, d'irresponsabilitat majúscula, de política de terra cremada, de regionalista**, etc. demostren una mentalitat jacobina d'un **Bernat Joan** que fins avui desconeixiem. Ω

MOSSEGADES

El nou llibre de
Jaume Sastre

280 planes
122 fotografies
586 notes a peu de pàgina
600 persones citades
amb noms i llinatges

El trobareu a les següents llibreries: **Palma:** Quart Creixent, Embat, Tótem, Llibres Mallorca, Jovellanos, Jaume de Montsó i Aloma. **Inca:** Espirafocs. **Manacor:** Leo.

Demandes fora de Mallorca: contrarrembors a l'apt. de Correus núm. 124 (07600) Palma

“

El que no vam saber preveure és que J. Mir o B. Joan fessin figa d'una manera tan lamentable.

”

Vida d'artista, narrativa de combat

La història dissortada d'aquest petit país

De tot d'una, quan vaig veure'n el títol, *Vida d'artista*, vaig pensar en la possibilitat que en Miquel hagués afluixat, durant una temporada, la seva caparrudesa d'anar recordant-nos, llibre rere llibre, la història dissortada d'aquest petit país, la dels seus habitants, que viuen en una constant i evolutiva esquizofrènia quant a identitat, renegant del seu tarannà que ell ha viscut tan a fons, del tot implicat.

En el seu llibre de memòries, el polèmic *Antifranquisme a Mallorca 1950-1970*, ens conta que va començar a escriure a la revista del col·legi La Salle, i que de ben jovenet ja fou corresponçal clandestí de Radio Espanya Independent. Com si l'esperit de revolta i de justícia, el seu tremp ferm i resolt que l'ha mantingut,

sort, insatisfacció, mancances. Soledats i penúries esfereïdores de tan quotidianes.

Artista: com tenir la pigota o la ràbia

I, amb aquest estat d'ànim, les passes de falsset, vaig guaitar dins ca l'artista pintor, un home ple de quimeres, d'idees revolucionàries, que espesses vegades es reunia amb amics, artistes com ell, i plegats lluitaven per a acostar l'art al carrer. Però vaig haver de passar el mal tràngol de contemplar la seva dona durant un dels seus habituals atacs d'histerisme, ja que era senzillament la clàssica doneta de moral rectíssima, que es casa tot creient que l'home és un avenc de satisfaccions i luxe i llavors, en adonar-se que les seves perspectives referents al matrimoni eren equivocades, veient, experimentant,

lenc, desrevent, hi entrava a veure l'esposa i li oferia un ramell tot esperant, desitjant, reconciliar-se amb tota una miserable vida de convivència, plena de gestos malentesos i terrors compartits.

A carn viva

Emperò quan vaig guaitar dins el pròxim conte, i vaig veure el protagonista, un escriptor amb l'expressió del tot eixuta assegut davant l'ordinador que *parpellajava en blau*, vaig pensar que possiblement tendria el privilegi de ser testimoni del naixement d'una idea revolucionària, d'una frase colpidora, una espurna de creació que s'esbandís i il·luminàs tota una estança per a donar lloc a la fantasia més exaltada quan la realitat va esser ben diferent, ja que em vaig haver d'empassar tota l'angoixa, punyent com tatxes al cervell, de l'escriptor car tenia el cap completament en blanc, se sentia al bell caire llenegadís de les paraules, caic no caic al precipici més pregon de la impotència per a confegir uns mots salvadors. I tot perquè feia poc temps, el dia que havia presentat la seva darrera novel·la, el presentador, amb tota la seva mala bava, va deixar anar, com qui tira una pedra i amaga el braç, que a la novel·la hi havia una *manca d'experimentació*, comentari que va devastar, destarotar, la migrada seguretat de l'escriptor. (I, per res del món no voldria, jo, ara, que alguns dels meus comentaris produïssin un dalta-baix paregut a en Miquel López Crespí, perquè crec que, d'una manera ben voluntària, no hi ha experimentació a la seva prosa, sinó que és una prosa que arriba a ser concupiscent de tan despüllada, com si en Miquel volgués adaptar la desolació que pateixen els seus personatges a la devastació d'una prosa igualment vençuda, i humiliada. Com si, cirurgia o curander, empràs les paraules com si fossin un bisturí per burxar dins les ferides més íntimes, i, tanmateix, veient-se incapaç de guarir-les, volgués com a mínim mostrar-nos-les. A carn viva.)

Cercle clos

Perquè tot seguit, la gent que tornava del local del partit a Cercle Clos, suats, després de cridar pels carrers de Palma contra l'agressió ianqui a Lfbia, companys de lluita que ara són els qui, del tot reciclats, ocupen càrrecs de prestigi i de poder en institucions públiques. Qui ho

hagués hagut de dir, es queixa l'autor, en boca del protagonista, devers l'any 1982!

Per si això, topar-me amb la manifestació de gent tota esvarada, fos poc, vaig trobar obert de pinte en ampla el portal de la casa de l'home que s'havia tallat la llengua per no haver de participar de les converses banals de la seva dona, lectora de revistes del cor, o de les dels fills, que només sabien xerrar de motos japoneses i de femelles estrangeres. Però llavors encara els podia sentir i va haver d'embussar-se les orelles, i com que va aprendre a llegir els llavis, es va veure obligat a treure's els ulls, i, d'aquesta manera, a la fi, va trobar un redol de pau i d'assossec a l'ombra del seu horret interior que tan acuradament havia conreat.

Herois del furient món de la ploma

Hi ha moltes més cases al carrer de *Vida d'artista*, amb finestres mig badades darrere les quals s'hi endevina més tragèdia ofegada, i més desencís. No obstant això, vaig decidir girar coa i anar a prendre cafè al Diplomàtic, el mateix vespre que un grup d'escriptors, uns quants *herois del furient món de la ploma* s'havien reunit, com acostumaven a fer un pic cada mes, per sopar i discutir, en aquesta ocasió, exactament, sobre l'eficàcia o no eficàcia dels premis literaris. I, en lloc de conversar d'aquest tema, començaren a balles-trejar contra els companys absents, cosa que baldament sia sobradament sabuda i fins i tot assimilada, xerrar malament dels qui no hi són, va fer que més d'una vegada, davant l'acidesa dels comentaris, fes mala via amb el cafè. I sobretot la meua indignació va pujar fins al sostre perquè entre la colla d'escriptors, una quinzena —no els vaig comptar—, només hi havia una dona, na Bielona, *contista insigne*, emperò cada vegada que intentava donar la seva opinió, ells li tapaven la boca amb un comentari del tot displicent. I això em va sulfurar de tan real com és. Gelosos com solen esser els escriptors del domini intel·lectual dins el món femení.

Na Bielona es defensava:

—*Enveja, us moriu d'enveja. Almenys les dones no en tenim tanta. Per això som més intel·ligents, més sensibles, més...*

—*Calla, calla Bielona..., li replicaven ells, molt segurs, i molt fatxendes.*

El que més em va escarrufar tanmateix, va esser, una vegada ja drets per anar-se'n, el que va dir el capdavanter del grup, la veu sentenciosa:

—*No vull veure cap article sobre clarícies de llibres que no siguin d'autors assidus a la tertúlia del Diplomàtic.*

Crear malsons

També massa real, per deixar-me indiferent. Perquè en aquesta estimada i també plorada illa, a la qual arlots sense escrúpols han anat convertint en una mena de meretriu engalanada de joiells falsos que mig xerroteja quasi tots els idiomes del món i menysprea la llengua pròpia, en aquesta terra adúltera que ens ha tocat viure, l'amiguisme intel·lectual, per a la bona salut de la literatura, és més mortal que la sida.

En Miquel López Crespí ben segur que ha sentit damunt l'epíteli dels seus llibres els estralls d'aquest virus destructiu. Perquè, ja n'hi ha prou d'arrauxats gurus, capparees que s'autoproclamen totpoderosos dins l'univers de les lletres catalanes, i, amb afany exterminador, van sentenciant qui és digne d'entrar en el regne dels escriptors, i qui no és digne d'entrar enlloc.

L'obra d'en Miquel López Crespí, però, camina tota sola, sense les crosses de cap moda, ni la protecció de cap capella literària. No necessita tenir ciris encesos. Ni rebre efluvís d'encens que l'entabanin.

Els personatges que ens mostra, desheretats d'aquest món, utòpics i disbauxats, caminen sense amor. No hi ha gens d'amor dins la seva vida, ni dins cap plec del seu cor. Són pobres diables deixats de la mà de Déu. I, com ja he dit abans, ens ho conta amb una prosa que fereix la sensibilitat de tan despüllada.

Supòs que això, ferir-nos, és el que es proposa en Miquel. Tirar-nos a la cara la vergonya més rònega. I, amb una mica de sornegueria, i un pessic de cinisme, crear-nos malsons.

Si de bon de veres aquesta és la seva intenció, ell almanco pot dormir tranquil. Perquè ho ha aconseguit. Plenament. **Antònia Vicens** Ω

Antònia Vicens presenta el llibre *Vida d'artista* (Premi de literatura de la Generalitat de Catalunya) de M. López Crespí.

sense fer-se concessions, sobre la línia difícil d'una coherència ben assimilada, a cops de ploma i de lleialtats, hagués nascut amb ell i formàs part de la seva ànima.

Tornem emperò a *Vida d'artista*. Ja que si la meua imaginació es va desbocar, euga aspriva, cap a romanços plaents, èxits fàcils, i amors tintats de color de rosa, només d'obrir-lo, el llibre, ja em vaig adonar que m'equivo-cava de cap a peus, i que per a en Miquel López Crespí dir *vida d'artista*, és com per un altre dir: vida de ca. Mala vida. Puta vida.

Per tant em vaig endinsar per la geografia del llibre, amb el mateix sentiment, encuriósit, xafarder, i alhora temorenc i compassiu en que una nit sense cap escaleta de lluna em passejaria per un carrer desconegut, cada conte una finestra oberta a la dis-

que l'home també pot ésser dèbil, vulnerable i quimèric, del tot desesperada i insatisfeta, no feia més que escridassar-lo. Es queixava que, amb les seves idees, mai del món no podria, com fan les seves amigues casades amb buròcrates, anar ben mudada i canviar de cotxe cada un parell d'anys. I vaig haver d'escoltar, amb els pèls de punta, quan li tirava a la cara que era un fotut pintor de quadres, i ho feia amb un to de veu que l'implicava, com si el pobre home tengués una malaltia que la pogués contagiar. Pigota o ràbia.

Els terrors compartits

Encara trasbalsada per aquesta primera incursió a casa d'altri, vaig mirar darrere les vidrieres del dormitori d'un matrimoni vell en el moment just que ell, fred-

**Banquets de batejos,
comunions i noces**

Son Garcia del Pinar, s/n
Tel. 42 86 59 • 42 80 68

BAR RESTAURANT

Fax 42 76 95 • 07007 Coll d'en Rabassa

RESTAURANTE

**Casa
Jacinto**

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Camí Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
S'Hostalot

Escola de cuina ALCARI

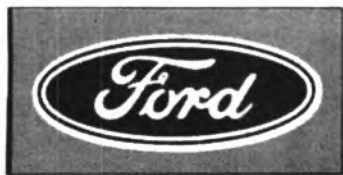
Menjars preparats a domicili • Servei a restaurants
Servei de buffets • Catering service for yachts
Rafaletes, 1, baixos. Tel. 70 02 27. Ciutat

Automòbils

PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles

C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de na Tesa

MERCARPIN, c.b.

Servei oficial

Carrer Major, 122 • Tel. 54 05 39
SA POBLA (Mallorca)

Zoldas

Carrer de
Manacor, 121-C

Tel. 27 85 18

07007 Palma de
Mallorca

ANUNCIAU-VOS A

L'ESTEL de Mallorca

LA VOSTRA EMPRESA
GUANYARÀ DOBLERS

SERVEI OFICIAL

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

Tel. 26 81 11
Fax 74 32 77

Dimarts
tancat

Cta. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuiri

Restaurant SES COVES

Cuina catalana. Reservau taula.
Aprofitau per visitar les coves de Gènova.
C/ Barranc, 45. Tel. 40 23 87
07015 Gènova. Ciutat de Mallorca

Frigorífics que no fan malbé l'atmosfera: greenfreeze

D'ença dels anys vint, les multinacionals químiques han estat fabricant els CFCs, és a dir, els gasos destructors de l'ozó.

La data de prohibició dels CFCs s'ha escurçat a causa de la gravíssima situació de la capa d'ozó, però estes multinacionals volen seguir produint uns altres gasos contaminants per substituir els CFCs: HCFCs, HFCs.

L'any 1992 GreenPeace engega la creació dels primers frigorífics no contaminants (Greenfreeze), els quals s'han estès ràpidament per Europa. A països com Alemanya o Austria no se'n troben ja dels altres. Però a l'Estat espanyol, les multinacionals químiques constitueixen un important grup de pressió (caciquisme modern) i han impedit de moment que la majoria de fabricants o importadors de neveres s'atrevisquen amb esta tecnologia.

Però enguany ja n'hi ha alguns que han començat.

Què és el Greenfreeze?

No és cap marca, sinó una tecnologia de frigorífics.

En comptes de gasos destructors de l'ozó (CFCs, HCFCs) o que incideixen en el canvi climàtic (HFCs), la nova tecnologia usa hidrocarburs simples (propà, butà, pentà) com a fluid refrigerant i com a escuma isolant.

És una tecnologia per a qualsevol frigorífic domèstic de tot model o mides.

El preu no queda encarat respecte a altres frigorífics.

Demanam la col·laboració ciutadana per tal d'incorporar tecnologia neta en el camp de les neveres.

Si en necessiteu una que siga de tecnologia «Greenfreeze», pregunteu pels gasos, no us deixeu enganyar per suposades etiquetes verdes. Pressioneu per tal que els fabricants i importadors s'adonen de la demanda ecològica. Telefoneu a:

ANEFRYC 91-411.32.71. ANFEL 91-411.27.05.

Colla Ecologista de Castelló Ω

BAR-PISCINA ES MOLINOT

*Berenars i soparets
Som especialistes en
PA AMB OLI*

Camí de s'aigua, 109
BINISSALEM

BAR CENTRAL

Menjars • Tapes variades • Entrepans
Som especialistes en paelles
Menú del dia a 600 ptes.
C/ Cardenal Rossell, 80 •
Tel. 26 10 39 • Coll d'en Rabassa

Restaurant BINICOMPRAT

Banquets de negocis, noces i comunions
Carretera de Manacor, km 21'70 • Tel. 12 54 11

Insubmís

Que no hi ha res on miren els teus ulls;
que cap on tu vas, allà on tu vas, no t'hi
espera ningú;

que ets captiu de quimeres encara adolescents;
que és inútil el gest del teu cor encara
massa valent;

que no hi haurà mans per a les teves
si són buides per bondat...

Jo t'estimo així, insubmís a les armes.
Jo t'estimo així, si el coratge no et deixa
sotmetre ningú.

Perquè ni sap's ni vols aprendre del terror.
Perquè ni sents ni creus en l'odi per als teus
projectes d'amor.

Perquè no ets la ferralla d'un robot assassí.
Perquè imagines la pau més enllà
d'un mercat de botxins.

Sempre hi ha una primavera
que ens espera somni enllà...

Jo t'estimo així, insubmís a les armes.
Jo t'estimo així, quant el coratge no et deixa
sotmetre ningú.

Lletra i música: Lluís Llach Ω

L'ESTEL de Mallorca

El millor suport publicitari de la
vostra empresa a Mallorca.

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

Venc casa de dues plantes a carrer cèntric de Sant Joan. Tres dormitoris amb possibilitat de cinc i cuina amb xemeneia. 4.900.000 ptes. Tel. 298720.

Venc pis al carrer Tòquio de s'Arenal. Tel. 295820.

Venc solar de 505 m² a Bellavista de ses Cadenes. Sr. Castellano. Tel. 261255.

Lloguer de local de 2.000 m² a la plaça dels Nins, 17, de s'Arenal. Tel. 26 12 03.

Traspàs botiga de queviures en ple rendiment. Lloguer, 25.000 ptes.; traspàs, 1.200.000 ptes. Molt ben situada. Tel. 296817, vespres.

S'Arenal, venc pis, 3 hab., bany, cuina, dues terrasses. A la zona de la plaça de les Verdures. Tel. 263674.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

PER IL·LUMINAR
LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA
NYEGOS

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

Bonic terreny a Lluçmajor (camí d'Alicantí). Cantó 11 m., caseta dos compartiments, a reformar. Pou, possibilitat de llum i telèfon. Tel. 450994. Preu per convenir.

ANIMALS DE
COMPANYIA

Clínica veterinària. Lda. A. Artigues. Horari: 11'00-13'00, 16'00-20'00; dissabtes: 10'30-13'30. Servei d'urgències. Plaça de l'Església, 2a. Tel. 743854. Coll d'en Rabassa.

VENDES

Venc motor fora-borda nou, un Johnson de 14 cv. 150.000 ptes. Tel. 546540.

Venc vestit de submarinista de cinc mil·límetres de gruixa amb aletes i guants. 45.000 ptes. Tel. 515433.

Venc revestiment de marbre, de color gris perla, per a foganya de llenya. Ho venc a meitat de preu, per 100.000 ptes. Completament nou. Tel. 794903.

Venc motor Mercuri, fora-borda, de canya curta, 2.2 HP, en bon estat. Preu 35.000 ptes. Tel. 753033 i 755460.

Venc taula-escriptori de fòrmica, nova. Ideal per una habitació de nina o nin. 5.000 ptes., en val 10.000. Demanar per na Malena, tel. 410542.

Gran oportunitat. Venc ordinador nou, sense estrenar, a meitat de preu o preu per negociar. Tel. 277990. Marga.

Venc taula grossa de menjador, 6 cadires i una llibreria. Tel. 262772.

Venc compacte, inclou plectina, discs, cassette, etc. En molt bon estat i a bon preu. Tel. 427647.

Venda d'estores saharauis. Per a més informació cridau al telèfon 534455, o bé veniu a La Punta (Pollença, cra. del Port).

Venc grup electrògen diesel de 3 kw, 220 v, monofàsic, motor d'arrencada, en perfecte estat. Tel. 591633.

Dancing the Dream. Fans de Michael Jackson. Si vols aconseguir material i informació i vols col·laborar en activitats i projectes entorn d'en Michael, demana per na Kati. Tel. 03096-795071.

Venc parella de coloms butxes per 5.000 ptes. Tel. 754131.

Venc Vespa 200, en bon estat i a un preu raonable. Tel. 491372.

M'interessa comprar les tapes dels setze volums de l'*Enciclopedia Estudiantil* que va editar la casa Sopena als anys seixanta. Demanar per Juan José. Tel. 751527.

Venc contestador automàtic marca Sanyo. Tel. 264259.

PERSONALS

Administrativa de 30 anys. Cerc amics per fer excursions (cinema, prendre cafè, fer esport, etc). Amistat sana i sincera. Apt. de Correus 1.792 Palma.

Pensionista del comerç. Tenc pis, cotxe, terres, molt atractiu, conservat i sa. Vull conèixer senyoreta garrida, culta, neta i formal. 540586.

Propietari de restaurants, vidu, alt i fort, de 58 anys. Vull amistat amb senyora o senyoreta sana i atractiva, a qui agradi viatjar, ballar... 719534.

Metge especialista, 34 anys, alt, plantós i agradós. M'agradaria tenir amistat formal amb senyoreta culta, atractiva i amorosa. 717354.

Senyor casat de 45 anys. Alt i plantós, amb negoci d'immobiliàries. Vull conèixer senyora o senyoreta amb fins formals. Me vull separar. 719534.

Cuiner de primera, separat amb 52 anys, alt, fort i molt alegre. M'agrada viatjar, la pintura, la música, la natura, els nins. Si tens entre 30 i 50 anys, crida'm al 717354.

Oficial electricista. tenc un alt càrrec en una bona empresa, ingressos elevats, estalvis, pis, cotxe. Vull conèixer senyoreta formal. 719534.

Separat de 59 anys, empresari del calçat. Vull conèixer senyora o senyoreta per formar una nova família. 719534.

Fadrí de 30 anys amb empresa de camions. Vull fer amistat amb fadrina de 18 a 30 anys. 717354.

Fadrí alt i fort, jove i plantós. Tenc un taller d'electrònica i Tv. Grans ingressos i bon futur. Vull una amistat molt formal. 717354.

Fadrí de 34 anys. Alt i agradós. Tenc un taller de mecànica i molt de futur. Cer la meva mitja taronja. 719534.

Mare fadrina de poble amb una filla de 2 anys. Vull conèixer jove per formar família amb la meua filla i jo. Te faré feliç. 717354.

Jove agricultor amb molta terra. Som enginyer agrícola. Vull formar una família amb fadrineta intel·ligent. 717354.

Fadrinello que fa feina a EMAYA, amb bons ingressos i bon esdevenidor. Vull una amistat sana amb fadrineta amorosa, garrida, sincera i formal. 719534.

Divorciat de 51 anys, alt i fort. Especialista en maquinària de fusteria amb negoci propi. Bons ingressos. Vull trobar la meua mitja taronja. 540586.

Agricultor de 67 anys, amb terra pròpia. Vull conèixer senyora a qui agradi viure a fora vila, amb molts d'animals. 717354.

Jove administratiu separat sense problemes familiars. Feina fixa, bon sou, pis, cotxe, terres, estalvis. Vull fer amistat amb senyoreta intel·ligent. 540586.

Senyor divorciat, alt i fort de 56 anys. Faig feina a arts gràfiques i tenc un bon sou, estalvis, pis, terres, cotxe. Cerc l'amor de la meua vida. 540586.

Enginyer tècnic, separat, 63 anys, 172 cm, 80 kg, culte, intel·ligent, amorós, formal, afectuós... Cerc senyora o senyoreta d'edat indiferent, accept hàndicap físic. Escriure a: Apt. de Correus 41-46240 Carlet (València).

Separat de 30 anys, atractiu, alt, relacions públiques en diversos idiomes. Vull formalitzar amistat amb senyora o senyoreta garrida, formal i amorosa. 717354.

Fadrí de 27 anys, tècnic electricista amb negoci propi. Cerc la companya de la meua vida. 717354.

Funcionari d'Iberia amb càrrec superior, 63 anys, cotxe, finques, xalet i tot allò necessari per fer feliç la meua companya. 540586.

Autònom amb empresa de sanejament, llanterneria i altres. Bon esdevenidor. Vull formalitzar amistat sana amb senyora culta, atractiva, amorosa. Entre 30 i 45 anys. 717354.

Constructor amb grans empreses, casat. Vull conèixer senyoreta o senyora jove per relacions contínues. La puc ajudar econòmicament. 717354.

Jove de 16 anys. M'agradaria conèixer al·lota per mantenir una relació. Telefona els vespres al 820816. Miquel.

Fadrí de 25 anys amb la carrera just acabada, alt i plantós. Vull fer amistat amb senyoreta intel·ligent i formal. 719534.

Senyor de 70 anys, cultura superior, amb molt de béns i estalvis, ben conservat, fort i sa. Vull conèixer senyora amorosa, culta i formal. 719534.

Vidu de 64 anys, xef primer d'hotel, cotxe, pis, terres, estalvis... Tot allò que es necessita per fer feliç una companya de veritat. 719534.

Cap d'empresa de 27 anys amb estudis superiors. Fadrí, alt, agradós. Vull conèixer senyoreta fins als 35 anys per formar parella. 717354.

Senyor de 47 anys amb empresa pròpia, grans beneficis. M'agradaria trobar la meua mitja taronja, que sia culta i atractiva, de 25 a 43 anys. 540586.

Senyor alemany de 46 anys, amb bons ingressos, divorciat, sense problemes familiars, alt i plantós. Vull conèixer senyora simpàtica. 719534.

Fadrí de 40 anys, agent comercial amb negoci propi, bons ingressos. Vull amistat formar amb senyora o senyoreta de 20 a 40 anys, garrida i neta. 717354.

Separat total de 40 anys, alt, plantós i agradable. M'agradaria viatjar. Xef de restaurant amb negoci propi. M'agradaria conèixer senyora formal i neta. 719534.

Fadrí de 34 anys, 185 cm d'alçada. Gran professional de la mecànica, amb estalvis i casa gran. Vull conèixer la meua mitja taronja. 717354.

Fadrina de 34 anys. Som garrida, amable, i amorosa. Tenc ganes de fer-te feliç. 717354.

Divorciada, 39 anys. Hostessa culta, amable, amorosa i molt formal. Voldria refer la meua vida amb senyor formal. 717354.

Viuda 59 anys, bon físic, culta, casolana i bona persona. Tenc xalet, cotxe i un bon nivell de vida. M'agradaria trobar senyor senzill i bona persona. 717354.

Viuda de 53 anys, visc tota sola. Tenc casa, cotxe i estalvis. Vull conèixer senyor de 55 a 65 anys que sia amant de la llar. 549534.

Fadrina francesa, 27 anys, alta i rosa. Guia intèrpret. Cent mil pessetes al mes i cotxe. Cerca home bo amb desitjos de casar-se. 719534.

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....

Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el quadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:
L'ESTEL de Mallorca. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

Si estau sols,
veniu
i trobareu parella
Gran Prix Master
a la qualitat europea
Gabinet Matrimonial
Avda. Alexandre Rosselló, 13-3
Tel. 71 95 34 • Ciutat de Mallorca

PETITS ANUNCIS

Fadrina, 36 anys, professora d'EGB, bona presència, familiar i amorosa. Vull casar-me amb home culte, sense problemes i sense vicis de 36 a 43 anys. 717354.

Jove de 21 anys vol conèixer al-lota per mantenir una relació. Telefona al 820501 i demana per en Toni.

Som una viuda de 61 anys, no tenc problemes familiars ni dels altres. Només tenc el desig d'entaular amiatat amb un senyor formal per a un futur que ens interessi a tots dos. Estic ben conservada i som ben agradable. 540586.

Fadrineta aficionada a la música, al cinema i a les aventures, desitja conèixer un al-lot de 25 a 30 anys que tenguí les mateixes aficions. Fins seriosos. 717354.

Divorciada de 60 anys, estudis superiors, delegada d'empresa amb bons ingressos i sense problemes de cap classe; desitja refer la vida amb senyor culte. 717354.

Si estàs tot sol com jo, vine a veure'm. Som morena, molt guapa, amorosa i de gran cor. Tenc 28 anys. 719534.

No visquis tot sol més temps. Si me necessites, crida'm. Tenc la vida resolta i sense problemes. Tenc 32 anys.

Fadrina de 42 anys amb estudis superiors, amant de la llar i de la natura. Desitja conèixer senyor formal. 717354.

Fadrí de 37 anys, cuiner de primera amb feina fixa des de fa 16 anys. Vull formar una família plena d'amor. Crida'm al 717354.

Fadrí de 22 anys, agradós, intel·ligent, amb carrera de Psicologia. Faig feina a la ràdio. M'agradaria formar una família amb tu. 717354. Jove de 28 anys, tenc un taxi i terres al poble amb gent que se'n cuida. M'agradaria conèixer fadrina formal. 717354.

Delineant de 40 anys, 174 cm d'alçada, agradós i lliure de tota càrrega, sense problemes econòmics. Vull conèixer senyoreta. 717354.

Guarda de seguretat fadrí de 36 anys, fort i amable. Vull amiatat sincera amb senyoreta intel·ligent de 20 a 40 anys. 717354.

Ets una al-lota educada entre els 18 i els 32 anys, culta, formal i amb ganes de fer feliç un espòs? Som alt, de color i ben curro. 719534.

Si per a tu el més important és l'amiatat i no el físic de les persones, si t'agrada anar al cinema i a concerts o simplement conversar, vull que siguis el meu amic o la meua amiga. Jo sóc gai i tenc 29 anys. Apartat 892-07080 Ciutat de Mallorca.

Fadrina de 54 anys amb aparença de 40, alta i sense problemes econòmics. Desig formalitzar parella amb senyor agradable, culte i amorós. Crida'm al 719534.

Som el centre matrimonial i d'amiatat que ajunta més parelles cada dia. No segueixis amb més problemes de soledat. Telefona al 717354.

Secretària d'alt càrrec, vida resolta, 32 anys, molt simpàtica, amorosa, garrida, ben feta... vull conèixer senyor formal i culte de 35 a 50 anys. 719534.

Si tens entre 18 i 40 anys, ets garrida i amb problemes econòmics, jo te puc ajudar. Som un empresari casat insatisfet. 717354.

Si tens entre 30 i 40 anys, ets com les presentadores de TV3 i vols anar els caps de setmana a la platja, recitals de rock i de folk, telefona'm i hi anirem plegats. 429287.

Professor fadrí, molt elegant, agradable i sense problemes. Me vull casar amb al-lota elegant i culta entre els 18 i els 35 anys. 717354.

Funcionari d'aviació, alt càrrec, 29 anys, de bona talla, fadrí, sense problemes; vull amiatat formal amb al-lota de 16 a 30 anys. Crida'm al 717354.

Senyor casat, insatisfet amb la meua parella. Molt bona posició. Vull conèixer al-lota entre els 20 i els 45 anys per tenir relacions esporàdiques. Te puc ajudar econòmicament. 717354.

Vegetarià anglès de 41 anys, 1'85, agradable, fadrí i molt formal. La meua il·lusió seria casar-me amb senyoreta culta, amorosa i a qui agradin els animals. 717354.

Senyoreta molt simpàtica i amorosa de 35 anys, som alta i prima i tenc la vida resolta. Vull conèixer senyor formal per formar família. 719334.

Mallorquí, fadrí, alt i molt agradable, tenc 25 anys i sóc professor de música. Me vull enamorar d'al-lota entre els 16 i els 26 anys. 719534.

Metge de 30 anys, som alt i ben agradable i amb el futur resolt. Vull conèixer al-lota culta entre els 16 i els 30 anys, formal, garrida i a qui agradi ballar. 717354.

Si ets una al-lota no professional de 18 a 45 anys que vulguis ajuda econòmica a canvi de relacions sexuals, crida'm. 719534

Fadrinango de 40 anys. Tenc cotxe, cases i trossos de terra ben grossos i me vull casar. 719534.

Senyor madur, insatisfet amb la seva parella, vol conèixer senyora entre els 18 i els 50 anys per a relacions esporàdiques. La puc ajudar. 719534.

Si tens entre 45 i 55 anys, ets garrida i galatzona i no vols passar els caps de setmana tota sola, telefona'm al 265005.

Atenció amics! Uniu-vos al nostre grup d'amiatat. Feim excursions, sortides i altres activitats. Si teniu entre 20 i 45 anys, escriviu a l'apartat de correus 1.792. 07080 Ciutat. Abstenir-se borinots.

Escorpí fadrí i seriós. Vull al-lota mallorquina, culta, guapa i catòlica de 35 a 45 anys. Jo en tenc 55. Enviar dades i foto a l'apartat 1.333 de Ciutat.

Intercanviem adreces de Penyes del Barça. Voldríem publicar coses del Barça i en català. M. Colom, Ramon Llull, 33-5-1. Castelló 12005.

Al-lota de trenta anys desitja amiatat amb joves que tenguin sensibilitat per la cultura i l'art. Apartat de correus 1107-07080 Ciutat de Mallorca.

SERVEIS PROFESSIONALS

Necessit assistenta d'una quarantena d'anys. Feina tot l'any. Tel. 263814. Joana-Maria.

Reparacions de Tv, vídeos, àudio, antenes Tv. Tel. 753580.

Bugaderia Lliterma. Auto-servei, rentat en sec i en banyat, netja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Diessel i gasolina. Cra. de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·larí.

Modista. Tallar i emprovar. Faig tota casta d'arranjaments: cremalleres, baixos, etc. Tel. 292920. Maria dels Àngels.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·larí.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. son Ferriol.

Estudiant universitària d'Informàtica fa classes de repàs d'EGB, BUP i COU a la zona d'Inca. Tel. 503063.

Zen-Shiatsu, teràpia manual energètica basada en la medicina xinesa per mantenir la salut, augmentar el benestar i enfortir tots els sentits. Ideal per combatre l'estrès, les depressions i qualsevol desequilibri físic, emotiu, mental o espiritual. Tel. 264259.

Cerc feina per fer a ca meua. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Persona cerca feina per fer a casa. Mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 297067.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'en Rabassa.

Senyora de 46 anys, s'ofereix per guardar ancians o malalts. Tel. 263227.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

Al-lota de 17 anys s'ofereix per guardar infants. Zona centre de Palma. Demanar per na Maria. Tel. 462658.

Mestre/a de flauta dolça que pugui ensenyar-me'n. Miquel, tel. 462658, vespres.

BORSA DEL MOTOR

Tallers Les Cadenes. Mecànica, xapa i pintura de l'automòbil. Carrer del marès, 3-A. Ses Cadenes de s'Arenal.

Venc moto SUZUKI model GN 250- 4.000 quilòmetres PM BJ per 350.000 ptes. Tlf. 140393 vespres.

Venc motocicleta marca NSR 80. Molts pocs quilòmetres, quasi nova. Tel. 511223.

Venc cotxe Renault 5 GTL PM-L, per 110.000 ptes. Tel. 741388.

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc cotxe Renault 5 GTL, M-4623-L per 125.000 ptes. Tel. 741388.

Motos Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

ENSENYANCES

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Estudiant de Filologia catalana fa classes particulars d'EGB i BUP a 500 ptes/hora. Tel. 243742.

Cursos d'expressió corporal. Grups d'adults els dilluns a les 18 hores. Grups de joves els dimarts a les 18 hores. Carrer Menorca, 6. Per 5.500 ptes al mes. Tel. 750041-713262.

Estudiant de Filologia catalana fa classes de repàs d'EGB i BUP, preferentment assignatures de lletres. Demanau per na Carolina al 299829.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: **Ajuda Evangèlica dels Països Catalans**. Apt. de Correus 1.022. 12005 Castelló. Tel. (964) 207607 (secció d'ensenyament).

«Amics de Joan Ballester i Canals» ofereix de franc material imprès i cassettes de propaganda nacionalista. Podeu escriure a l'Apartat 5.069 de Barcelona-08080; o telefonar al 93 2194746.

L'ESTEL de Mallorca
El diari dels mallorquins!!

NO EMPRENYIS

EL MEU POBLE

MALLORQUINS!
MALLORQUINES!COMPRAU PRODUCTES
DE MALLORCA!!

SÓN ELS MILLORS DEL MÓN!

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

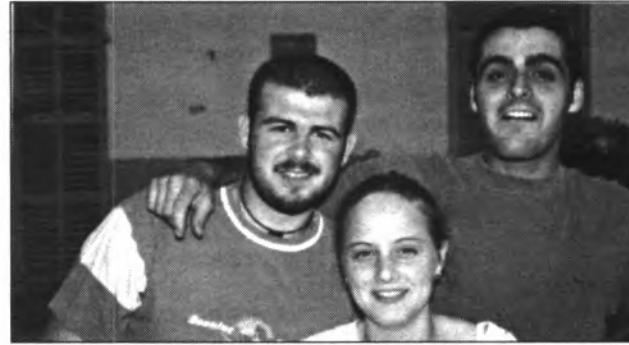
Maria-Isabel Gómez (Can Picafort). No gens ens estimen aquests partits forasters. Partits mallorquins com UM hem de votar.

Francesca Tugores (Can Picafort). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Partits mallorquins com UM hem de votar.

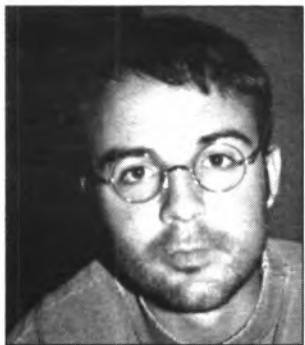
Joana Garcia (Muro). No, no gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins hem de votar.

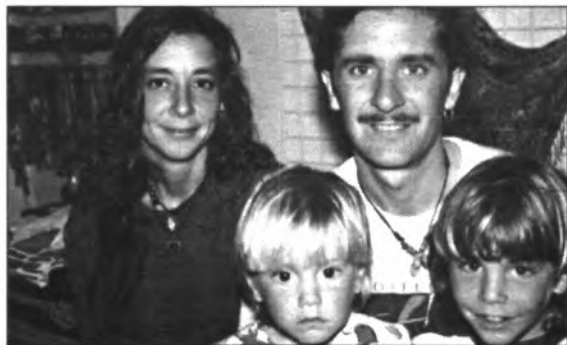
Grup de poblers. Injust. Ben poc ens estimen aquests del PP i del PSOE. Nosaltres votam PSM.

Maria-Magdalena Ginard (Can Picafort). Injust. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins com UM o PSM hem de votar. UM ens agrada.

Joan Canet (Artà). No és just. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. La darrera vegada vaig votar UM.

Família Bringas (Argentina). *Injusto. Esto está supermal! Estos del PP no quieren a nadie y menos a los mallorquines. Ellos van a hacer sus negocios. Hay que votar partidos mallorquines, que defenderán Mallorca.*

Personal Supermercato Discont (Can Picafort). No és just. No gaire ens estimen aquests que comanden. Partits mallorquins hem de votar.

Maria Torrents (Veneçuela). *No és justo. Estos del PP y del PSOE no nos quieren. Hay que votar partidos mallorquines.*

Antònia Isern (Can Picafort). No, no és just! A ells mateixos s'estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins hem de votar.

Ciana Femenies (Can Picafort). No! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins com el PSM hem de votar.

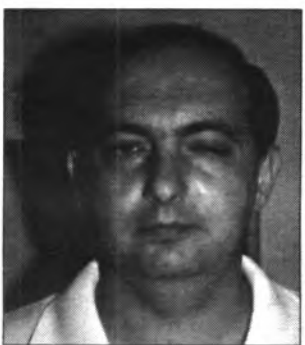
Maria Ramis (Inca). No, no és just. Ho dubt, que ens estimi el PP. Hem de donar força a UM.

Estol de joves picaforters. Això és una bona putada! Els forasters ens trepitgen. El PP no ens estima gens. Hem de votar els nostres: ERC, Els Verds, PSM, UM ...

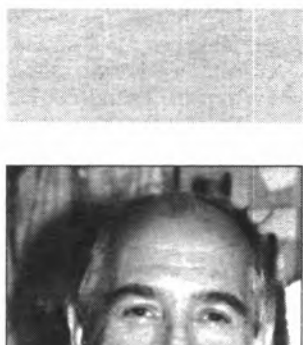
Miquel Bennàsser (sa Pobla). Injust. Aquests del PP i del PSOE van a la seva, que és Espanya. Partits mallorquins com UM hem de votar.

Enric Garcia (Can Picafort). Mal fet! La cosa s'ha de repartir entre tots. Que vols que et digui? Jo vot Can Picafort Unit.

Rosa Aguiló (Can Picafort). Bon Jesús! Pobres mallorquins! A ells mateixos s'estimen aquests que comanden. UM m'agrada.

David Moyse i Llorenç Tugores (Can Picafort). No, no és just. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen.

Felicià Bonnín (Muro). No, no és just. Aquests del PP han fet tota casta d'injustícies i corrupcions i encara han tret majoria absoluta. L'electorat mallorquí està en bàbia. Hem de votar partits mallorquins: ERC, PSM, UM, Els Verds...

L'ESTEL
de Mallorca

Antoni Perelló (Muro). No és just. Gens ni mica ens estimen aquests del PP que comanden. El PSM hem de votar.

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Matrimoni Mas-Martí (Campanet). És evident que no és just. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Partits mallorquins hem de votar.

Antoni Mateu (Inca). Això és injust. Ni el PP ni el PSOE estimen la llengua catalana. ERC o PSM hem de votar.

Maria A. Cerdà (Santa Margalida). No és just. En Canyelles no ens estima. Jo vo UM.

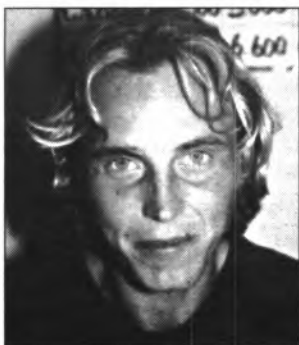

Onofre Crespi (sa Pobla). Injust. Només ens estimen a l'hora de cobrar els impostos aquests que comanden. Hem de votar mallorquí: PSM, UM, ERC.

Margarida Nadal (Santa Margalida). No, no és just. La culpa la tenim nosaltres perquè votam partits forasters. Partits mallorquins hem de votar. Jo vot PSM, però trob que ERC i UM també són bons partits.

Francesca Ramis (Can Picafort). No, no és just. Aquests del PP i del PSOE no estimen els mallorquins. UM o PSM hem de votar.

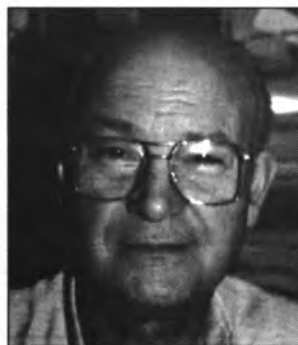
Catalina Pinya (Ciutat) No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins hem de votar.

Jorn Rudzewski (Can Picafort). Injust. No ens convé votar partits espanyols. Convé votar partits mallorquins que defensin els interessos i la llengua de Mallorca.

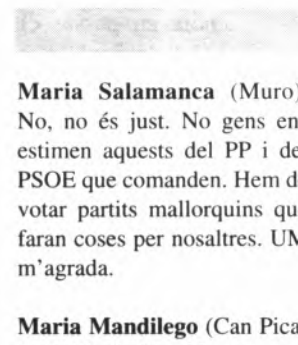
Jerònia Oliver (Santa Margalida). No és just. A ells mateixos s'estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Convé votar els mallorquins d'UM, ERC i PSM.

Joan Mateu (Santa Margalida). No és just. PP i PSOE no ens estimen. Hem de votar PSM si volem que suri la nostra cultura i la nostra llengua.

Pilar Carretero (Alcúdia). No és just. Aquests del PP no ens estimen. Partits mallorquins hem de votar: ERC, PSM, UM.

Maria Salamanca (Muro). No, no és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar partits mallorquins que faran coses per nosaltres. UM m'agrada.

Jaume Femenia (Can Picafort). Injust. Gens ni mica ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins com el PSM hem de votar.

Jaume Alomar (Santa Margalida). Injust. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen. El PSM hem de votar.

Cion Molines (Santa Margalida). Gens ni mica just. Pots pensar que ens estimen aquests del PP i del PSOE. Sempre hem de votar PSM o ERC.

Maria-Noel Gràcia (Can Picafort). Injust. Jo no vull cap partit foraster d'aquests com el PP i el PSOE. Jo vull partits mallorquins com UM.

Elisabet Jordà (Santa Margalida). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar UM.

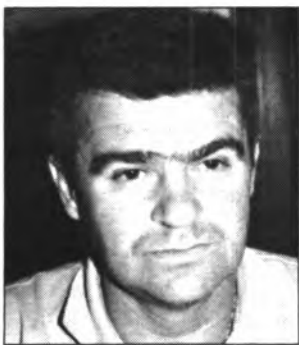
Matrimoni Pons-Mascaró (Can Picafort). Injust. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden, El PSM hem de votar.

Martí Pastor (Santa Margalida). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Partits mallorquins de UM o PSM hem de votar.

Andreu Campins (Sa Pobla). Gens just! Ben poc ens estimen aquests que comanden. El PSM hem de votar.

Francesc Font (Can Picafort). No és just. Gens ni mica ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Partits mallorquins hem de votar.

Bàrbara Aloi (Santa Margalida). No és just. Que va! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar partits mallorquins.

Joan Fornés (Santa Margalida). Injust. Aquests del PP i del PSOE no estimen els mallorquins, només estimen els duros. UM hem de votar.

Joana Cantarelles (sa Pobla). No és just. Primer hem d'esser els mallorquins. No gens ens estimen aquests que comanden. PSM o UM hem de votar.

NATALICI? ANIVERSARI? CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de **L'ESTEL** d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

Feu país, família i amistat tot alhora.

Digau-los ho amb **L'ESTEL**, perquè Mallorca s'ho mereix i els Països Catalans ho necessiten.

Si voleu sortir per TV contant testimonis de la repressió franquista, podeu telefonar a **TV1** i demanar per

Joan Sella 93/5823281

(Estudis a Barcelona de la primera Cadena)

Els incendis forestals (II)

Segons l'estrat a què principalment afecti es diferencien les classes següents de focs forestals.

Foc de superfície: són els que s'estenen cremant el tapís d'herba i matoll; solen ser els més freqüents perquè aquest tipus de vegetació acusa ràpidament la manca d'humitat i pren amb facilitat, resulta molt propici per a la iniciació i propagació de les flames; a més a més, un gran nombre d'incendis de la resta de classes, al començament, són simplement incendis de superfície.

Focs de capçana: són els que avancen consumint les capçanes dels arbres; com que la força del vent, és quasi sempre major a nivell de capçanes, avança més ràpidament que el de superfície.

Focs de subsòl: són els que es propaguen sota la superfície, alimentats per matèria orgànica seca, rels o troballa; al contrari que els anteriors, el seu desplaçament és lent, la velocitat de propagació és inferior a la dels primers.

Factors que intervenen en la propagació

Els factors que intervien més directament en la propagació del foc són la vegetació, la topografia del terreny i els climàtics: vent, humitat i temperatura.

La composició botànica de les muntanyes té una gran importància en la difusió dels incendis, ja que la major o menor abundància de combustibles lleugers i de plantes resinoses augmentarà la velocitat de propagació. També influeix notablement la densitat de vegetació per unitat de superfície, ja que els efectes de la calor arriben més ràpids i menys amortits com més gran sigui la proximitat d'unes plantes a altres.

Tampoc no resulta aliè a l'avançament de les flames la distribució vegetal per estrats herbacis, capçanes i matolls.

Anàlogament, les masses pures de pins oposen menys resistència en passar el foc que les mesclades amb frondoses.

Influència de la topografia del terreny

La configuració del terreny exerceix una destacada influència en la propagació dels incendis. La forma clàssica de propagació en els primers moments d'un incendi en un terreny mal pla és l'el·líptica, en què l'eix major segueix la línia del màxim pendent.

Quan un vessant està cremat, l'aire calent que desprèn la combustió, en elevar-se, va dessecant el matoll i els arbres pròxims que

es troben a nivells més alts, amb la qual cosa s'avança la ignició. Com que el sentit de les flames és igualment ascendent, aquest moment s'assoleix encara més si l'inclinació del terreny és major. Al mateix temps, els tàvecs, si són profunds i de perfil amb molta pendent, actuen com a veritables xemeneies, tot formant un tir que activa el sinistre.

Influència de la temperatura

Els efectes de la temperatura es tradueixen en una dessecació progressiva de la vegetació, la qual pot assolir extrems de sequera, i en l'aparició de corrents d'aire que s'elevan dels sòls escalfats. Aquests efectes són més accentuats a l'estiu i al migdia i a primeres hores de l'horabaixa.

Influència del vent

La influència del vent es manifesta de les maneres següents:

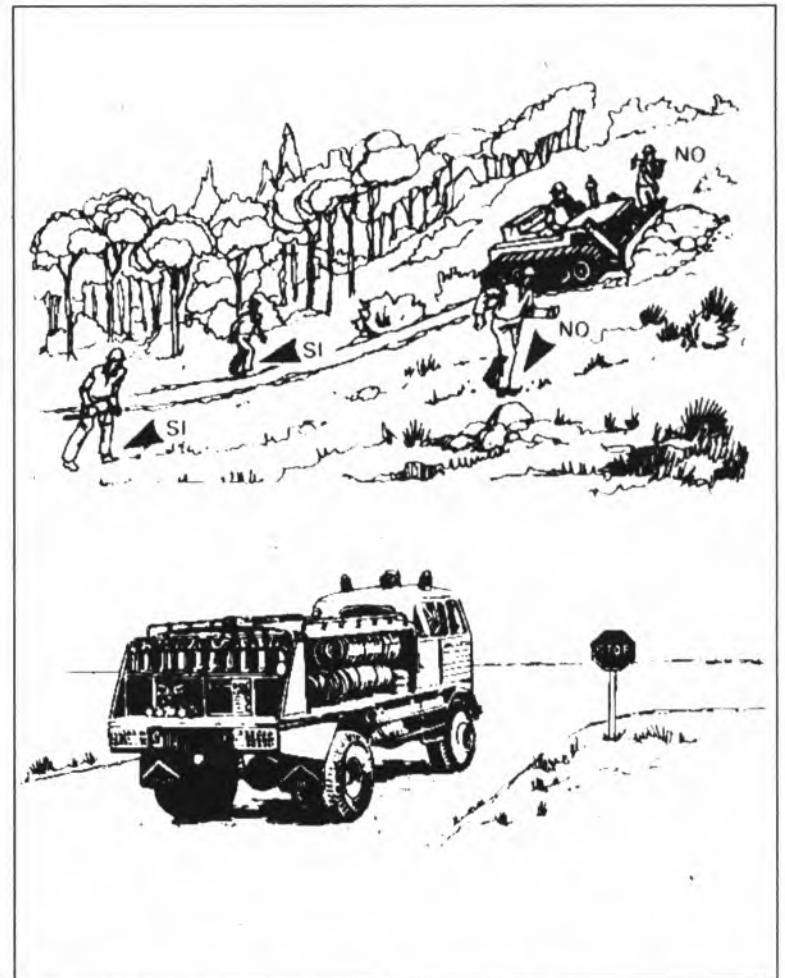
Aporta oxigen a la combustió de forma proporcional a la seva intensitat.

Acosta les flames als arbres que encara no cremen, amb la qual cosa es facilita que es cremin.

Desplaça espores i cendres a zones del bosc que encara no s'ha incendiat i fa que pugin aparèixer nous focus.

Influència de la humitat

Apuntada ja la tendència que els vegetals llenyosos tenen de cercar l'estat d'equilibri d'humitat amb el medi que els envolta i tot recordant la seva resistència a prendre en funció de l'aigua que tenen, és evident la influència de la humitat en la propagació del foc, si

be els efectes són més esmorteïts que els del vent i els del pendent.

Prevenió

La prevenció persegueix, fonamentalment, tres objectius: Impedir que s'originin aquells incendis que són evitables.

Preparar el bosc per obstaculitzar l'expansió del foc quan s'ha produït un incendi.

Instal·lar un sistema de detecció i comunicacions que permeti d'anar ràpidament a extingir el foc.

Les actuacions consistiran, per tant, en:

La reducció de les acumulacions de combustible perillós perquè no es produeixi l'incendi o perquè, si s'inicia, no es propagui fàcilment i produeixi pocs danys.

La influència sobre el comportament de l'home perquè no utilitzi el foc d'una manera que pugui donar lloc a un incendi.

Actuacions sobre el combustible forestal

El foc intervé en qualsevol activitat humana, però és perillós en tots els usos.

Hi ha dues alternatives:

Plantar vegetació resistent al foc que es defensi millor en cas d'incendi.

Reduir la quantitat de combustible forestal perquè el foc no és pugui iniciar o és propagui amb dificultat, en establir discontinuïtat a la vegetació.

La primera és la tècnica de les espècies resistents al foc; la segona és la tècnica coneguda actualment com a ordenació del combustible, en terminologia anglo-

saxona, o silvicultura preventiva, en terminologia mediterrània.

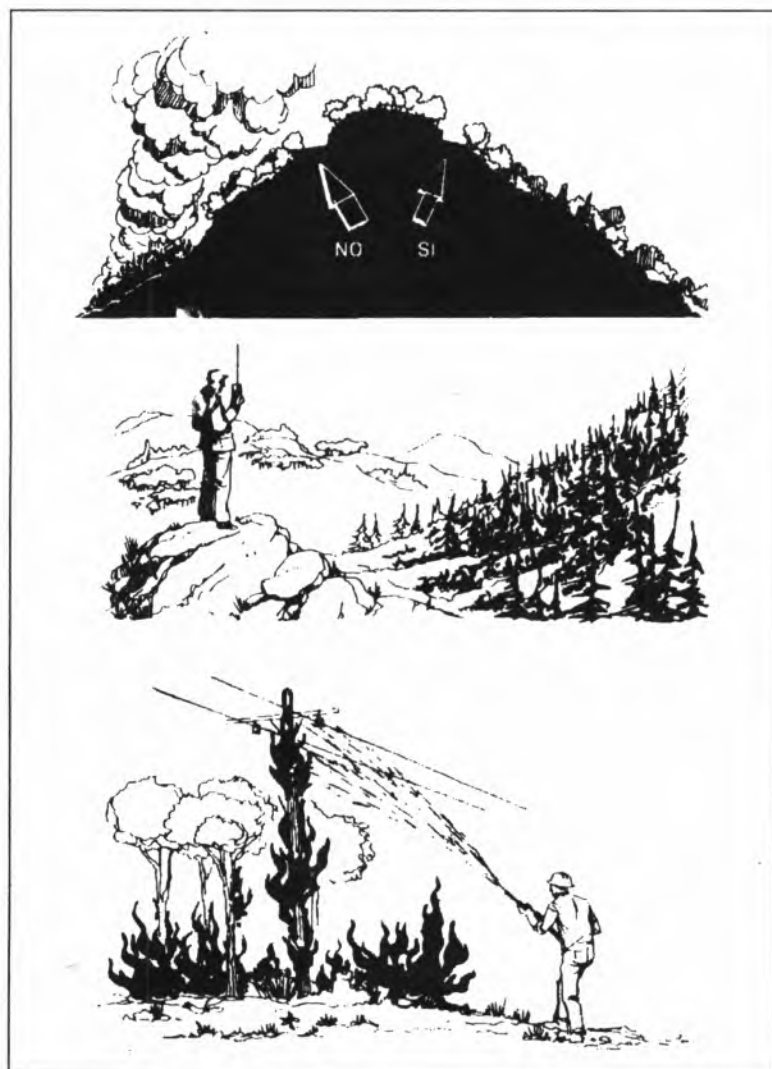
L'ús d'espècies resistents al foc

Cap planta no aguanta el foc, però hi ha moltes espècies que el resisteixen en el sentit que el foc no les elimina i que fins i tot n'afavoreix la reproducció. Les plantes adaptades al foc, que es regeneren, s'anomenen piròfiles, que es poden classificar en:

Piròfiles passives: són les que cremen malament a causa del gruix de l'escorça, per exemple sureres i alzines o de certes característiques químiques o pel seu major contingut d'aigua, en general les frondoses.

Piròfiles actives de reproducció per llavors: són aquelles la propagació de les quals es veu afavorida, ja que la calor n'obre els fruits; n'es un clar exemple el pi bord (blanc).

Segons això, hom pot emprar el pirofilisme de les espècies per reduir els danys que produeix el foc. De totes maneres, la defensa del front de l'incendi no és pot fonamentar en una substitució de les espècies per altres menys combustibles, ja que realment la naturalesa no ofereix un repertori que ho faci factible, ni per raons ecològiques ni per raons d'autèntica resistència. Precisament, el pirofilisme, tan generalitzat a l'àrea mediterrània, revela que el sistema natural de defensa no és el de la incombustibilitat sinó el dels mecanismes que estimulen la reproducció després de l'incendi. (continuarà) **Conselleria d'Agricultura i Pesca del Govern Balear** Ω

“
El sistema natural de defensa no és el de la incombustibilitat sinó el dels mecanismes que estimulen la reproducció després de l'incendi.
 ”

Gloses

Túnel de Sóller formós

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

Ses costums han canviat de forma molt general, se defensa cada qual, això està demostrat. Se considera antiquat ses regles que existien, totes se canviarien d'un modo exagerat.

Temps enrera no es sabia escriure, tampoc llegir, molts pocs n'hi va haver-hi que amb això s'entretenia. Tot es tracte se faria en so sentit de verbal, sempre complia cada qual allò que se tractaria.

De *pillo* qualcun n'hi havia que sortís des botador, se li deia polissó però no s'empegué. Bona vida se daria enganyant a cada qual, sense anar a cap jornal un bon temps se passaria.

Es ritme va canviar quan vengué sa democràcia, sa gent que es duro caçava dins sa política es llançà.

Bones comissions cobrà quan qualche obra es faria, com que moltes n'hi havia se podia aprofitar.

Una obra agegantada un moment se va acordar, que havien de foradar una muntanya gruixada. Per acurçar sa distància de Ciutat a Sóller anar, i se va realitzar durant llarga temporada.

En sa gran obra n'hi hagué que se n'untaren ses mans, no planyeren els germans quant es gros paquet rebé. Varen dir: «Això va bé», amb so retruc no pensaven, molt ses comissions pujaven sense gens de feina fer.

Un quants n'hi ha complicats en aquestes comissions, tots ells des pepé ho són, ells han sortit retratats. Qui és el més significat?, es el president Canyelles, ell xucla moltes mamelles i encara no està atipat.

Un tal Cuart fou promotor des famós túnel de Sóller, no era obra de broma, era projecte gelós, Implicava molt milions per s'obra realitzar, tot es Govern Balear ho considerà envejós.

Amb elevats honoraris es Govern hi va pensar, d'això no se descuidà, pugem molt aquests sufragis. Si en feim els inventaris d'obres realitzades els milions omplen senalles, resulten llargs es rosaris.

S'influència ha arribat a molt elevada cota, per això se jove al-lota un bon lloc ha ocupat. Es lloc no li és cansat, ses ungles s'arreglarà, amb els demés parlarà des futbol es resultat.

El mallorquí patirà que tengui qualche negoci, serà ben poc el seu oci que ell podrà *disfrutar*, ell s'haurà d'espavilar per poder pagar els impostos, si és jove perdrà es jocs, sa terra el xuclarà.

Però segueix el camí, de votar aquell qui el mata, fa amb so pepé aliança, es fet se demostra així, 'vent-hi partit mallorquí que defensa nostra terra li anau movent sa guerra sa ma no es vol donar-li. Ω

Vida i desatres de Gabriel Canyelles i companyia (III)

ES GALL

«Es Lloro Vell» bé se'n riu del poble, ho ha demostrat; mirau bé lo que li diu: «Encara que jo us enganyi, la major part m'heu votat. Voleu ara que vos planyi? Ho haviéu d'haver pensat.»

La seva gran trajectòria de corrupteles ha omplit i als condemnats del partit ell dóna homenatge i glòria o els promociona a Madrid,

Cara dura té i si el trien diu que tot quant fa està bé; però d'ell ara no es fien ni els de Madrid del PP.

A la Banca del Rosari deu vegades hi va anar una persona a deixar-hi cinc milions, fent de vicari cap al Partit Popular.

I ara hi ha aquest gran misteri: el director d'aquest banc calla com un cementeri i oclulta qui anava a fer-hi repartos amb tan bon franc.

Però sabem qui ho amaga, és en Biarnés, Director: perquè no el trobin fa vaga o està de baixa... Qui paga perquè no ho recordi, no?

I a la plaça del Rosari fou llarga la processó d'encaputxats per cobrar-hi; però avui poden trobar-hi un passatge a la presó.

Qui roba un ou, roba un bou; també qui la corda estira d'assegut a una cadira, gratant-se per on li cou. Ω

Aquesta Illa d'or i argent

És l'Illa d'or i d'argent formosa i rica Mallorca, glosar d'ella me conforta m'entra dins l'enteniment.

Illa clara de la calma així fou qualificada, els estrangers, encara ara venen de qualsevol banda.

Aquells anglesos passats tots aquells que et visitaren, creis-me que si ells tornaven quedarien esglaiats d'allò que t'han espanyat.

Per les platges, tot ciment, han fet malbé el paisatge, les garrigues i el boscatge per manca d'enteniment.

Perla del Mediterrani també en fou qualificada, ara estàs mig destrossada, per l'especulador-empresari.

Quan el sol en pren l'altura i damunt Mallorca es posa, la claror fa molt més bona que sembla que s'hi atura.

Mallorca Illa adorada, per moltíssima de gent, tant de llevant com ponent si tots hi tenim esment la tendrem més conservada.

Avui, el que més importa és que l'hem de defensar! Diguem fort llampant i clar! en conjunt. Visca Mallorca!

Mallorca és la nostra terra també la nostra nació, en gran amor i passió i en forta satisfacció és on el meu cor, s'aferra.

Visca sa Pobra i Mallorca! Moltíssim l'hem d'estimar, per ella hem de lluitar, amb tota la nostra força.

Lluitem per aquest tresor, que Déu ens va regalar, i bé que l'hem d'estimar com sí fos la copa d'or.

He fet aquesta glosada perquè prenguem consciència de la nostra pròpia essència tenguem-li benevolència i que sia ben raonada.

Guillem Crespí i Pons de sa Pobra Ω

Catalàndia

Als companys de *L'ESTEL de Mallorca*.

Benvolguts amics, ja fa molt de temps que us volia escriure. Us felicito pel vostre periòdic. Només trobo que els articles són una mica llargs. Però vaja, es fan llegir.

No obstant la vostra propaganda, hem de reconèixer que encara a les Balears i Pitiüses ha tornat a guanyar el PP. Una bona llàstima.

El motiu d'escriure-us és que ja fa molt de temps que penso que dels Països Catalans se'n podria ben dir: Catalàndia. I seria un nom bonic.

Així com hi ha Islàndia, Finlàndia, Grenlàndia, Tailàndia, Swvazilàndia i Jutlàndia. En general són nacions no massa grans semblants en extensió als Països Catalans.

Catalàndia comprendria, agermanats: Catalunya, el País Valencià, les Illes, la Catalunya del Nord, la Franja aragonesa i la ciutat de l'Alguer. Tots amb la seva pròpia personalitat i la seva particular independència.

Pensau-ho entre vosaltres. I si la idea agrada, trobo que a sota del vostre mapa capdavanter, així com abans hi posaveu «Països Catalans», ara hi podríeu posar «Catalàndia».

Desitjant que per molts d'anys pugueu continuar el vostre combat en pro de Catalàndia i la independència, us saluda el vostre servidor **Josep Bellpuig i Vila**, Vic Ω

L'ESTEL de Mallorca

HISTÒRIES DEL DESENCÍS

(Editorial Moll) I

VIDA D'ARTISTA

(Llibres del Segle)

de M. López Crespí

ES PODEN TROBAR A TOTES
LES LLIBRERIES MALLORQUINES

EXIGIU AQUESTS LLIBRES
AL VOSTRE LLIBRETER

SI NO ELS TROBAU

ENQUESTA

Els qui comanden se'n volen dur l'aigua i volen que es deixin de regar unes 300 quarterades de Muro i sa Pobla. Què en pensau d'això?

Joana-Maria Català (Muro). Comença l'estiu i l'aigua ja ha baixat molt. Si se'n duen l'aigua els pagesos ho passaran molt malament. Aquests que comanden li peguen allà on poden. Hem de votar partits mallorquins.

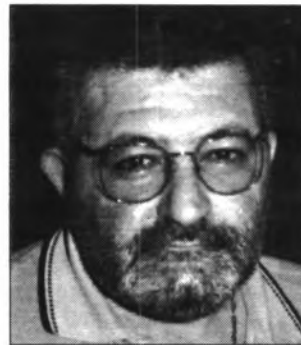

L'amo del bar sa Via (sa Pobla). Mal fet. Aquí hem de menester l'aigua per regar. Si no regam sa Pobla és mort. El Govern Balear enfonsa els pagesos cada vegada més. Pareix que vol que l'agricultura desaparegui.

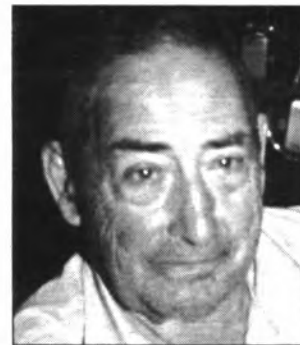

Guillem Ferrer (Muro). Molt malament! Aquests del PP que comanden no són conscients del que val l'illa de Mallorca. Aviat ens acabaran d'espanyar la naturalesa. Els qui comanden se cuiden de fer el seu pa bo, però no pensen amb els pagesos mallorquins. Han construït massa hotels, massa urbanitzacions, massa camps de golf, i això ho pagarem.

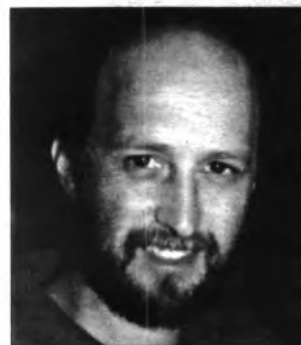
Francesc Aguiló (Muro). No se n'han de dur res. Tot i acceptant el principi de solidaritat, hi ha altres maneres de tenir aigua sense prendre-la als pagesos: dessalar aigua del mar, control i fre urbanístic, regar els camps de golf amb aigua depurada ...

Francesc Siquier (Muro). Molt mal fet! Aquests que comanden només pensen en els camps de golf i amb els turistes. I els pagesos què?

Joan Cloquell (Muro). Mal fet. Si la gent no pot regar, Muro anirà a baix.

Francesc Aguiló (Muro). Ens foten. Ho passarem negre si se'n duen l'aigua.

Clients bar Los Arcos (Muro). No res se n'han de dur. A Campos han salat els aqüífers i han matat l'agricultura. Que posin dessaladores.

Maria Perelló (Muro). Fatal! A mi, me toca aquest tema perquè la meva família té pous. Si ens prenen l'aigua el Muro agrícola és mort.

Antònia Crespi (Muro). No hi ha dret! Si Muro no pot regar, quedarà mort. Aquests del PP no estimen els pagesos. Hem de votar partits mallorquins que estimin Mallorca.

Martí Serra (sa Pobla). Perquè ells reguin jardins i camps de golf, val més que nosaltres reguem els horts. Aquests que comanden van al seu negoci.

L'ESTEL de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....
 Adreça.....
 .....C.P.....
 Població.....
 C.I.F. .... Tel.....

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.000 PTS

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....
 Adreça.....
 Núm. entitat.....Núm. sucursal.....
 Compte núm.....

Firma

Ompliu aquesta tarja i enviau-la al Apartat de Correus 124 07600 s'Arenal de Mallorca

La família Mandilego regenta el Restaurant Mandilego, a Can Picafort. Un lloc de categoria on ha menjat el president Canyelles, el president del Parlament espanyol, Félix Pons, en Tomeu Penya i una llarga llista de famosos que ara no recordam. Són especialistes del peix que es pesca just davant ca seva. La llagosta amb ceba, el gall fregit amb ceba i alls, el cap roig al gust i el peix del mercat de cada dia. La mitjana del preu a la carta és de 3.000 ptes.